МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЖУРНАЛІСТИКИ КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ

Кваліфікаційна робота бакалавра

на тему «Особливості подачі інформації журналістом під час війни»

Виконав: студент 4 курсу, групи 6.0612 ж – з

Спеціальності 061 журналістика

Освітньої програми «Журналістика»

Каспаріді К.С.

Керівник: к. соц. ком., доц. *Костюк Ю.В.*

Рецензент: к. філол. н., доц. *Романюк Н.В.*

Запоріжжя 2026

ЗМІСТ

Реферат…….3
Завдання……..……4
Вступ ……..……7
Розділ 1. Теоретико-професійні основи подачі інформації журналістом в умовах війни 11
1.1. Роль журналістики в умовах воєнного стану 11
1.2. Стандарти журналістської діяльності та їх трансформація під час війни 18
1.3. Інформаційна безпека та державна інформаційна політика в умовах війни 25
1.4. Етичні аспекти роботи журналіста в кризових і воєнних ситуаціях . 32
Розділ 2. Особливості подачі інформації в медіа під час війни 40
2.1. Методи та формати подачі інформації в умовах війни 40
2.2. Аналіз контенту обраних ЗМІ (новини, репортажі, телемарафони, соцмережі) 45
2.3. Проблеми достовірності інформації, фейків та пропаганди 52
2.4. Вплив способів подачі інформації на аудиторію 57
2.5. Практичні рекомендації щодо вдосконалення подачі інформації …...61
Висновки……...64
Список використаної літератури…….67
Додаток А……...71
Декларація академічної доброчесності…….....72
Abstract …….....73

РЕФЕРАТ

Тема кваліфікаційної роботи бакалавра: «Особливості подачі інформації журналістом під час війни».

Обсяг основної частини роботи: 60 сторінок.

Кількість використаних джерел: 29.

Мета роботи – комплексний теоретичний аналіз та практичне вивчення специфіки, методів та форматів подачі інформації журналістами в умовах війни, а також визначення впливу трансформації професійних стандартів на якість контенту й сприйняття його аудиторією для розробки рекомендацій щодо вдосконалення медійної діяльності.

Для досягнення мети були поставлені такі **завдання**: 1) охарактеризувати теоретико-професійні основи діяльності журналістів в умовах воєнного стану, визначити роль сучасних медіа у забезпеченні інформаційної безпеки та реалізації державної інформаційної політики, а також окреслити етичні аспекти роботи медійників у кризових ситуаціях; 2) проаналізувати трансформацію класичних журналістських стандартів в умовах війни та виокремити специфіку їхнього дотримання в умовах правових обмежень; 3) дослідити практичні методи, форми та жанрові формати подачі інформації в різних типах ЗМІ (новинах, репортажах, телемарафонах, соціальних мережах), виявивши ключові проблеми верифікації даних, протидії фейкам та ворожій пропаганді; 4) оцінити характер та особливості впливу різних способів подачі інформаційного матеріалу на масову аудиторію та на основі отриманих результатів сформулювати практичні рекомендації щодо підвищення ефективності та безпеки роботи журналістів.

Об’єкт дослідження – діяльність журналістів та функціонування засобів масової інформації в умовах воєнного стану.

Предмет дослідження – змістові, структурно-жанрові, етичні та технологічні особливості подачі інформації в сучасних українських медіа під час війни.

Формально–змістові характеристики проєкту. Проєкт присвячений дослідженню того, як журналісти мають подавати інформацію в умовах війни. У роботі розглядаються основні вимоги до воєнної журналістики: точність, перевірка фактів, нейтральність, етичність, уникнення паніки та розголошення небезпечних даних. Особлива увага приділяється ролі журналіста у протидії фейкам і пропаганді. Також аналізується вплив медіа на суспільство під час воєнних дій.

Ключові слова: журналістика, воєнний стан, подача інформації, ЗМІ (засоби масової інформації), медіа контент.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет журналістики
Кафедра журналістики
Рівень вищої освіти – бакалавр
Спеціальність 061 журналістика
Освітня програма «Журналістика»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
Тернова А. І.
_____
«17» травня 2026 року

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА СТУДЕНТОВІ
Каспаріді Крістіні Станіславівні

1. Тема роботи «Особливості подачі інформації журналістом під час війни» (Peculiarities of information delivery by a journalist during wartime), керівник роботи Костюк Юрій Вікторович, доц., к. соц. ком., затверджено наказом ЗНУ від «08» грудня 2025 року № 1777–С.

2. Строк подання студентом роботи – 18 травня 2026 р.

3. Вихідні дані до роботи – праці таких вітчизняних дослідників: І. Богачук, В. Жадько, С. Кость, І. Михайлин, Ю. Сорока, а також деяких зарубіжних дослідників.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): 1) охарактеризувати теоретико-професійні основи діяльності журналістів в умовах воєнного стану, визначити роль сучасних медіа у забезпеченні інформаційної безпеки та реалізації державної інформаційної політики, а також окреслити етичні аспекти роботи медійників у кризових ситуаціях; 2) проаналізувати трансформацію класичних журналістських стандартів в умовах війни та виокремити специфіку їхнього дотримання в умовах правових обмежень; 3) дослідити практичні методи, форми та жанрові формати подачі інформації в різних типах ЗМІ (новинах, репортажах, телемарафонах, соціальних мережах), виявивши ключові проблеми верифікації даних, протидії фейкам та ворожій пропаганді; 4) оцінити характер та особливості впливу різних способів подачі інформаційного матеріалу на масову аудиторію та на основі отриманих результатів сформулювати практичні рекомендації щодо підвищення ефективності та безпеки роботи журналістів.

5. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Завдання видав (дата і підпис)	Завдання прийняв (підпис)
Вступ	Костюк Ю.В., доц.	20.01.26	
1 розділ	Костюк Ю.В., доц.	15.03.26	
2 розділ	Костюк Ю.В., доц.	15.04.26	
Висновки і додатки	Костюк Ю.В., доц.	04.05.26	

6. Дата видачі завдання – 20 січня 2026 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Скласти графік виконання роботи, визначити мету, завдання, об’єкт та предмет дослідження	22.01.26	Виконано
2	Написати попередній варіант вступу, зібрати та опрацювати наукові джерела	06.02.26	Виконано
3	Опрацювати літературу, написати теоретичний розділ роботи	22.03.26	Виконано
4	Створити та наповнити творчу частину проєкту	05.05.26	Виконано
5	Написати висновки та завершити основний текст роботи	07.05.26	Виконано
6	Оформити додатки та ілюстративний матеріал	10.05.26	Виконано
7	Пройти рецензування та нормоконтроль	15.05.26	Виконано
8	Виправити недоліки оформлення та здати роботу на кафедру	17.05.26	Виконано

Студент_____К. С. Каспаріді

Керівник проекту (роботи)_____Ю. В. Костюк

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер_____Н. В. Романюк

ВСТУП

*Актуальність***.** Повномасштабна війна, що триває в Україні, докорінно змінила архітектуру національного та світового інформаційного простору, висунувши нові жорсткі вимоги до професійної діяльності медійників. У ситуації екзистенційного розвитку держави журналістика перестає бути просто інструментом ретрансляції фактів, перетворюючись на стратегічний чинник національної безпеки та консолідації суспільства. Трансформація медійної сфери під впливом воєнних дій вимагає глибокого наукового осмислення, оскільки класичні теоретичні моделі масової комунікації часто виявляються недостатніми для пояснення сучасних реалій, де інформація може виступати як зброєю, так і засобом захисту.

Необхідність дослідження особливостей подачі інформації зумовлена специфічним станом, у якому опинилися вітчизняні журналісти: вони змушені щоденно балансувати між професійним обов'язком оперативного інформування громадськості та жорсткими обмеженнями, накладеними умовами воєнного стану. Потреба у збереженні військової таємниці, недопущення панічних настроїв та протидія ворожим інформаційно-психологічним операціям створюють унікальний контекст для формування нових професійних підходів. Науковий аналіз цих процесів дозволяє виявити, як саме змінюється природа медіатексту, коли він створюється під постійним тиском загрози безпеці держави та самого автора.

Окремого аналізу потребує трансформація класичних журналістських стандартів, таких як об'єктивність, баланс думок та оперативність, що в умовах війни проходять через вимушену переоцінку. У вітчизняному та міжнародному науковому дискурсі дедалі гостріше постає питання про межі застосування традиційного інструментарію в часи криз. Дослідження того, як медійники інтерпретують поняття патріотизму, громадянської позиції та професійного

нейтралітету, допомагає зрозуміти внутрішні механізми адаптації професії до екстремальних умов роботи, що є надзвичайно важливим для збереження довіри аудиторії.

Розвиток цифрових технологій та диверсифікація каналів комунікації суттєво ускладнили процес верифікації даних, перетворивши боротьбу з фейками та маніпуляціями на щоденний виклик для редакцій. Поява нових платформ, зокрема месенджерів та соціальних мереж, пришвидшила обмін даними, але водночас підвищила ризики поширення неперевіреної або свідомо викривленої інформації. Наукова систематизація методів протидії дезінформації, які використовують сучасні журналісти, має не лише теоретичне значення для медіастудій, а й безпосередню практичну цінність для розробки стратегій підвищення медіаграмотності населення.

В умовах тривалого воєнного конфлікту психологічний чинник сприйняття інформації набуває першочергового значення, оскільки формати подачі новин безпосередньо впливають на емоційний стан суспільства. Журналіст несе безпосередню відповідальність за те, щоб його матеріали не викликали деструктивного стресу чи апатії серед громадян, а навпаки, сприяли конструктивному розумінню подій. Вивчення специфіки впливу медіаконтенту на масову свідомість дозволяє виокремити найбільш екологічні та ефективні моделі комунікації, здатні підтримувати стійкість соціуму в кризові періоди.

Державна інформаційна політика в період війни накладає додаткові рамки на роботу засобів масової комунікації, створюючи особливий правовий та цензурний контекст, який потребує детального вивчення з погляду свободи слова. Поєднання зусиль державних інституцій та незалежних медіа у форматі спільних проєктів, як-от загальнонаціональні марафони, демонструє унікальний досвід мобілізації інформаційного простору, що не має аналогів у сучасній світовій практиці. Осмислення взаємодії між владою, армією та пресою допомагає

виявити оптимальний баланс між контролем за безпекою та забезпеченням права громадян на отримання суспільно важливих відомостей.

Незважаючи на наявність певних теоретичних напрацювань у галузі військової журналістики та кризових комунікацій, значна частина сучасного українського досвіду ще не отримала цілісного наукового узагальнення. Більшість досліджень фокусуються на окремих аспектах або мають фрагментарний характер, тоді як комплексний аналіз взаємозв'язку між методами подачі матеріалу, дотриманням етичних норм та забезпеченням інформаційної безпеки залишається недостатньо розгорнутим. Це породжує очевидне протиріччя між гострою практичною потребою у чітких орієнтирах для медіа та рівнем теоретичного осмислення поточних трансформацій структури журналістського тексту.

Актуальність теми дослідження зумовлена нагальною потребою у систематизації практичного досвіду українських журналістів, які працюють під час війни, для формування науково обґрунтованих рекомендацій, що дозволять покращити якість контенту та мінімізувати деструктивні інформаційні впливи. Результати роботи можуть стати підґрунтям для подальшого розвитку теорії масової комунікації, модернізації навчальних програм для підготовки майбутніх медійників та оптимізації стратегій взаємодії засобів масової інформації з аудиторією в умовах довготривалих безпекових криз.

Мета роботи – комплексний теоретичний аналіз та практичне вивчення специфіки, методів та форматів подачі інформації журналістами в умовах війни, а також визначення впливу трансформації професійних стандартів на якість контенту й сприйняття його аудиторією для розробки рекомендацій щодо вдосконалення медійної діяльності.

Для досягнення мети були поставлені такі *завдання:*

1) охарактеризувати теоретико-професійні основи діяльності журналістів в умовах воєнного стану, визначити роль сучасних медіа у забезпеченні

інформаційної безпеки та реалізації державної інформаційної політики, а також окреслити етичні аспекти роботи медійників у кризових ситуаціях;

2) проаналізувати трансформацію класичних журналістських стандартів в умовах війни та виокремити специфіку їхнього дотримання в умовах правових обмежень;

3) дослідити практичні методи, форми та жанрові формати подачі інформації в різних типах ЗМІ (новинах, репортажах, телемарафонах, соціальних мережах), виявивши ключові проблеми верифікації даних, протидії фейкам та ворожій пропаганді;

4) оцінити характер та особливості впливу різних способів подачі інформаційного матеріалу на масову аудиторію та на основі отриманих результатів сформулювати практичні рекомендації щодо підвищення ефективності та безпеки роботи журналістів.

Об'єкт дослідження – діяльність журналістів та функціонування засобів масової інформації в умовах воєнного стану.

Предмет дослідження – змістові, структурно-жанрові, етичні та технологічні особливості подачі інформації в сучасних українських медіа під час війни.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається з реферату, вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури та одного додатку. Обсяг основної частини роботи – 60 сторінки. Список використаної літератури містить 29 джерел (викладених на 4 сторінках).

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИКО-ПРОФЕСІЙНІ ОСНОВИ ПОДАЧІ ІНФОРМАЦІЇ ЖУРНАЛІСТОМ В УМОВАХ ВІЙНИ

1.1. Роль журналістики в умовах воєнного стану

Функціонування засобів масової комунікації в період масштабних збройних конфліктів зазнає суттєвих трансформаційних змін, які переформатовують не лише організаційну структуру редакцій, а й саму філософію професійної діяльності. У часи воєнних криз медіа припиняють бути виключно посередником у системі «держава – суспільство», трансформуючись у базовий елемент оборонної архітектури країни. Процес збору, обробки та поширення інформації перетворюється на стратегічний чинник, здатний безпосередньо впливати на перебіг подій як на лінії фронту, так і в тилу. Наукове осмислення цього феномену вимагає перегляду класичних теоретичних підходів, оскільки звичні моделі функціонування преси в мирний час виявляються нерелевантними в умовах екзистенційної загрози.

Засадничі принципи масової комунікації, детально описані у фундаментальних працях дослідників, підкреслюють, що будь-яка інформаційна система функціонує як дзеркало суспільних процесів і одночасно як інструмент їхнього моделювання. В умовах воєнного стану ця двовекторність стає максимально виразною. Журналістика змушена оперативно реагувати на критичні запити соціуму, який потребує миттєвої, але водночас вивіреної та безпечної інформації. Масовокомунікаційні потоки за таких обставин звужуються до чітко визначених магістральних тем, де домінують питання національної безпеки, цивільного захисту та військових дій.

Важливим аспектом є зміна функціонального навантаження медіа, де класична розважальна чи суто пізнавальна функція поступається місцем мобілізаційній, інтегруючій та захисній. Розглядаючи природу масової

інформації, науковці наголошують на її здатності структурувати суспільну думку та консолідувати соціум довкола спільних цінностей. Під час війни ця консолідація стає питанням виживання нації, тому журналістський текст набуває ознак прагматичного інструменту, спрямованого на підтримку високого рівня життєстійкості суспільства. Медійні платформи перетворюються на простір координації зусиль армії, волонтерів та цивільного населення.

Сучасний український медіапростір, опинившись в епіцентрі повномасштабного збройного протистояння, продемонстрував унікальний досвід адаптації до критичних умов, зафіксувавши низку нових тенденцій розвитку. Головним викликом для вітчизняних редакцій стало поєднання необхідності оперативного інформування з дотриманням жорстких вимог військової цензури та безпеки операцій. Дослідження показують, що українські журналісти зуміли виробити внутрішні механізми саморегуляції, які дозволили уникнути хаотизації інформаційного поля та забезпечили відносну стабільність суспільних настроїв у найбільш критичні періоди війни [20].

Еволюція медійного ландшафту під час війни характеризується також кардинальною зміною каналів споживання інформації. Традиційні друковані видання та навіть класичне телевізійне мовлення в перші місяці вторгнення частково втратили свої позиції через руйнування інфраструктури, що стимулювало стрімку конвергенцію та перехід аудиторії до цифрових платформ [20]. Соціальні мережі та месенджери стали основними джерелами оперативних новин, що поставило перед професійною журналістикою нове завдання – маркувати якісний, перевірений контент на тлі стихійного цивільного блогінгу. Це змусило редакції змінювати формати подачі матеріалів, роблячи їх більш лаконічними, але інформаційно насиченими.

Трансформація професійних підходів безпосередньо відбивається на структурі самого журналістського тексту та еволюції творчих методів. Робота над створенням медіаконтенту в екстремальних умовах вимагає від автора не лише

високого рівня майстерності, а й специфічних психологічних навичок, оперативності та готовності працювати в умовах постійної невизначеності [19, с. 121]. Теоретичні основи журналістської творчості вказують на те, що жанрова форма завжди є рухливою і залежить від історичного контексту та технічних можливостей епохи. Воєнний стан активізував процеси гібридизації текстів, коли аналітичні жанри зливаються з публіцистичними відозвами, а інформаційні замітки набувають емоційного забарвлення.

Журналістська творчість у період війни перестає бути нейтральним фіксуванням дійсності, вона вимагає від автора чітко окресленої громадянської позиції [19, с. 201]. Процес моделювання матеріалу тепер включає усвідомлення наслідків кожного оприлюдненого слова, адже неточна деталь чи передчасно розкрита локація подій може коштувати людських життів. Внаслідок цього творчий пошук медійника зміщується з площини суто естетичної чи формальної оригінальності у площину максимальної точності, вивіреності та прагматичної доцільності тексту, де кожен факт підлягає багаторівневому аналізу перед публікацією.

Глобальний характер сучасних збройних конфліктів ставить перед світовою та національною журналістикою глибокі світоглядні питання, змушуючи аналізувати, чи відбувається в таких умовах деформація професійних цінностей, чи, навпаки, їхня вимушена модернізація [2]. Дослідники схиляються до думки, що кризові періоди оголюють базові етичні пласти професії, відсікаючи штучні або надлишкові догми. Журналістика відмовляється від абстрактної відстороненості, яка тривалий час вважалася еталоном західної медійної школи, оскільки в ситуації очевидної агресії позиція абсолютної нейтральності часто межує з толеруванням насильства.

Модернізація ціннісних орієнтирів виявляється у формуванні нової парадигми відповідальності медійника перед своїм суспільством. Традиційне прагнення бути першим у подачі сенсаційного матеріалу поступається місцем

принципу «не нашкодь», що стає головним критерієм якості роботи військового кореспондента [2]. Журналісти починають усвідомлювати себе не просто спостерігачами історичного процесу, а його безпосередніми учасниками, чия діяльність може як наблизити завершення конфлікту, так і поглибити гуманітарну катастрофу, якщо інформація використовуватиметься необачно.

Глибокі зміни простежуються також на рівні жанрової системи, яка під впливом сучасних інформаційних воєн переживає період інтенсивної перебудови. Традиційні жанри військової преси, що десятиліттями залишалися незмінними, сьогодні виявляються неефективними проти розгалужених технологій дезінформації та маніпуляцій. Дослідження жанрових трансформацій фіксують відмирання великих за обсягом, статичних форм на користь динамічних, мультимедійних репортажів, які поєднують у собі текст, живий відеоряд, інфографіку та пряму мову безпосередніх учасників подій з місця подій [18].

Військова журналістика сучасності змушена інтегрувати у свій інструментарій методики OSINT-розслідувань, аналізу супутникових знімків та верифікації цифрових метаданих, що суттєво розширює рамки професії. Жанр військового репортажу сьогодні — це не просто опис бойових дій з окопів, а складна аналітична конструкція, яка деконструює ворожі наративи, викриває воєнні злочини та фіксує руйнування з використанням високих технологій [18]. Таким чином, жанрова система стає більш гнучкою, здатною миттєво адаптуватися до мінливого характеру ведення інформаційного протиборства.

Узагальнюючи погляди теоретиків комунікації, можна стверджувати, що роль преси за умов воєнного стану полягає у створенні надійного інформаційного щита, здатного протистояти зовнішньому психологічному тиску. Масова свідомість під час війни є надзвичайно вразливою до чуток, паніки та навмисно вкинутих провокацій, тому наявність стабільних, авторитетних медійних джерел виступає головним фактором збереження соціального порядку. Журналістика

виконує функцію верифікатора реальності, допомагаючи громадянам відокремлювати правдиві факти від скоординованих інформаційних атак супротивника.

Важливим вектором діяльності засобів масової інформації стає документування подій для майбутніх міжнародних юридичних інституцій та історичної пам'яті нації. Матеріали, які щоденно створюють репортери у зоні бойових дій, оперативно фіксуючи наслідки обстрілів та руйнувань цивільної інфраструктури, виходять далеко за межі поточного новинного контенту [2]. Вони перетворюються на первинну доказову базу воєнних злочинів, що накладає на журналістів додаткову процесуальну відповідальність за точність фіксації кожної деталі, імені чи дати.

Специфіка журналістської творчості в кризових умовах вимагає відмови від надмірної метафоричності та художнього прикрашання дійсності, які можуть викривити сприйняття реальних загроз аудиторією [19, с. 109]. Мова воєнної публіцистики стає більш сухою, чіткою та фактоцентричною, де кожне слово має чітке денотативне значення. Водночас зростає роль психологічної культури журналіста, який повинен уміти описувати людські трагедії та втрати без зайвого сенсаціоналізму, зберігаючи повагу до гідності постраждалих осіб та уникаючи ретравматизації суспільства.

Аналізуючи глобальний контекст, варто зауважити, що досвід роботи українських журналістів під час сучасної війни формує абсолютно нові стандарти для світової медіаспільноти, змушуючи закордонних теоретиків переглядати класичні підручники з кризових комунікацій [2]. Національні медіа змушені самостійно шукати відповіді на питання, як коментувати втрати власних збройних сил, як висвітлювати внутрішні дискусії в суспільстві без шкоди для обороноздатності та яким чином взаємодіяти з військовим командуванням. Цей унікальний досвід доводить, що цінності професії не зникають, а трансформуються у вищу форму соціальної відповідальності.

Перебудова жанрової системи також демонструє зміщення акцентів з висвітлення виключно військово-технічного аспекту війни на її гуманітарний та людський вимір [18]. Сучасні медійні формати дедалі частіше фокусуються на історіях конкретних людей — військових, медиків, волонтерів, переселенців, що дозволяє зберегти емпатію всередині суспільства. Такі текстові та візуальні форми мають потужний терапевтичний та психотерапевтичний ефект, допомагаючи аудиторії долати відчуття ізоляції та безпорадності перед обличчям масштабної катастрофи.

Державна політика у сфері інформаційної безпеки під час воєнного стану вимагає від засобів масової комунікації високого рівня патріотичного консенсусу, що іноді викликає дискусії щодо збереження незалежності преси [20]. Проте реалії гібридного протистояння показують, що повна відсутність координації між державними органами та медіа в умовах тотальної війни може призвести до катастрофічних наслідків у реальному просторі. Спільна робота над протидією дезінформації стає легітимною формою захисту суверенітету, де журналіст виступає як професійний аналітик інформаційних загроз.

Теорія масової комунікації визначає, що ефективність сприйняття інформації аудиторією в часи криз залежить від рівня довіри до джерела. Саме тому збереження репутації та відмова від використання маніпулятивних клікбейтних технологій є головним капіталом будь-якого медіа в умовах війни. Журналістика, яка свідомо йде на обмеження швидкості заради точності та перевірки даних, у довгостроковій перспективі виграє боротьбу за увагу та прихильність аудиторії, формуючи стійке ядро свідомих медіаспоживачів.

Процес створення журналістського твору за умов воєнного стану супроводжується також серйозними технічними викликами, пов'язаними з роботою на окупованих територіях, у зоні артилерійських обстрілів чи в умовах тривалих вимкнень електроенергії [19, с. 303]. Творча майстерність медійника тепер вимірюється не лише якістю написаного тексту, а й здатністю забезпечити

безперебійну передачу даних за допомогою альтернативних засобів зв'язку, організувати безпеку фіксації матеріалу та зберегти технічні носії інформації. Фізичне виживання журналіста та збереження його працездатності стають невіддільною частиною професійної культури виробництва новин.

Осмислення еволюції медійної сфери під час війни дозволяє зробити висновок, що деформація професійних стандартів є вимушеною, але контрольованою реакцією на загрозу знищення держави [2]. Модернізована система цінностей, що виникає в результаті цього процесу, базується на пріоритетності національних інтересів, захисті прав людини та безкомпромісній протидії будь-яким формам ворожої пропаганди. Преса свідомо інтегрується в систему цивільного опору, стаючи його інтелектуальним та інформаційним стрижнем.

Нові жанрові моделі, які випробовуються на практиці під час поточного конфлікту, закладають міцний фундамент для розвитку теорії журналістики на десятиліття вперед [18]. Досвід конвергентних редакцій, які працюють у режимі цілодобового воєнного марафону, демонструє високу життєздатність вітчизняної медіасистеми та її здатність оперативно модернізувати свої структури під запити часу. Жанровий інструментарій стає зброєю точного наведення в інформаційній сфері, викриваючи приховані механізми маніпуляцій супротивника.

Таким чином, роль журналістики за умов воєнного стану трансформується з пасивного інформування у функцію активного захисту суспільного організму від деструктивних зовнішніх впливів. Забезпечуючи єдність інформаційного простору, документуючи події для історії, адаптуючи творчі методи та жанрові форми до вимог безпеки, сучасні медійники виконують критично важливу місію, без якої неможливе збереження внутрішньої стійкості країни та її успішна протидія будь-яким формам агресії.

1.2. Стандарти журналістської діяльності та їх трансформація під час війни

Класична теоретична модель функціонування медіа у демократичному суспільстві базується на неухильному дотриманні системи професійних стандартів, які виступають гарантом надання аудиторії об'єктивної, збалансованої та оперативно перевіреної інформації. Проте екстремальні умови повномасштабного збройного конфлікту змушують редакційні колективи проходити через вимушену, але об'єктивно зумовлену переоцінку цих базових орієнтирів. Ситуація безпосередньої загрози національному суверенітету ставить медійників перед складною дилемою, де традиційна професійна відстороненість вступає у суперечність із громадянським обов'язком та вимогами національної безпеки. Наукове осмислення цих процесів вимагає детального аналізу того, як саме змінюється природа медіатексту, коли стандарти мирного часу стикаються з жорстокою реальністю війни.

Трансформаційні процеси всередині українського медіапростору чітко засвідчили, що першочергової деформації піддається стандарт балансу думок та поглядів [1]. У звичних умовах цей принцип вимагає від автора обов'язкового представлення позицій усіх сторін конфлікту для забезпечення максимальної неупередженості висвітлення подій. Проте в умовах війни надання слова представникам країни-агресора не лише втрачає свій первісний професійний сенс, а й перетворюється на пряме сприяння поширенню ворожої пропаганди та дезінформації. Журналістська спільнота виробила чіткий консенсус, згідно з яким офіційна позиція ворога розглядається не як альтернативна точка зору, а як елемент інформаційно-психологічної операції, що вимагає деконструкції, а не ретрансляції.

Схожі зміщення акцентів відбуваються і на міжнародному рівні, де закордонні дослідники медіа також фіксують появу концепції так званої «дифузної війни», в якій медіапростір стає повноцінним полем бою. За таких

обставин класичне прагнення західної журналістської школи до абсолютної нейтральності піддається гострій критиці, оскільки штучне урівнювання позицій жертви та агресора викривляє реальну картину подій. Міжнародний досвід доводить, що інформаційний контент у період масштабних криз неминуче структурується навколо ключових ціннісних маркерів, де поняття справедливості та захисту людських прав стають вищими за формальне дотримання технічного балансу.

Принцип оперативності подачі матеріалу, який у цифрову епоху вважався головним критерієм конкурентоспроможності будь-якого інформаційного ресурсу, під час війни зазнає найбільш радикальних обмежень. Бажання першими повідомити про результати обстрілів, переміщення військової техніки чи зміну лінії фронту вступає у прямий конфлікт із вимогами безпеки операцій та збереження життя людей. Українські дослідники зазначають, що вітчизняні медіа пройшли складний шлях усвідомлення цих ризиків, у результаті чого швидкість публікації була свідомо принесена в жертву принципу «не нашкодь» [1]. Редакції запровадили практику вимушеного часового ембарго на оприлюднення чутливих даних до моменту їхньої офіційної верифікації військовим командуванням.

Дилема між професійною об'єктивністю та проявами патріотизму стає центральною віссю внутрішніх дискусій усередині журналістського цеху. Традиційне розуміння об'єктивності передбачає безстороннє фіксування фактів без залучення власних емоцій чи преференцій автора. Однак, коли репортер сам є громадянином країни, яка зазнала нападу, його позиція неминуче зазнає трансформації під впливом екзистенційної загрози. Науковці підкреслюють, що патріотична журналістика в часи війни не обов'язково є синонімом викривлення правди; навпаки, вона виявляється у максимальній відповідальності за наслідки своєї праці та у фокусуванні на захисті суспільних інтересів [26, с. 179].

Важливо розрізняти свідому маніпуляцію та вимушене зміщення фокуса уваги, яке застосовують журналісти для підтримки психологічної стійкості

суспільства. Дослідження етичних та професійних орієнтирів показують, що медійники прагнуть уникати трансляції надміру деструктивного контенту, який може викликати паніку чи апатію серед населення [26, с. 298]. Водночас виникає небезпека створення надто ідеалізованої картини подій, що згодом може призвести до розчарування аудиторії. Тому модернізований стандарт об'єктивності вимагає від автора дотримання складної рівноваги: показувати реальні масштаби трагедії та труднощів, але обов'язково залишати простір для конструктивного розуміння шляхів подолання кризи.

Світова практика вивчення кризової журналістики свідчить, що жодна медіасистема в історії не залишалася незмінною після проходження через досвід тотальної війни. Історико-теоретичний аналіз показує, що професійні стандарти є не застиглими догмами, а динамічними конвенціями, які суспільство та журналістський цех укладають для оптимізації комунікації в конкретних історичних обставинах. У часи воєнних дій ці конвенції переписуються під впливом чинника безпеки, що призводить до легітимізації певних обмежень свободи слова, якщо вони спрямовані на захист суверенітету та недопущення внутрішнього розколу.

Розвиток цифрових технологій суттєво ускладнив процес трансформації стандартів, оскільки виникнення феномену «дифузної війни» стирає чітку межу між професійним репортером та цивільним споживачем інформації. Користувачі соціальних мереж, які публікують фотоматеріали з місць подій, часто не обтяжені знанням професійних норм та вимог військової таємниці. За таких умов завдання професійного журналіста полягає вже не просто в оприлюдненні факту, а в його жорсткій фільтрації, перевірці та контекстуалізації. Стандарт достовірності в епоху мережевих комунікацій вимагає від медійника виконання ролі своєрідного санітарного кордону, який очищує інформаційне поле від хаотичного і небезпечного контенту.

Особливого значення набуває міжнародний вимір функціонування професійних стандартів, де вітчизняні медіа змушені адаптувати свої матеріали під запити глобальної аудиторії. Світові інформаційні агенції вимагають дотримання традиційних, часто досить відсторонених критеріїв подачі новин, які не завжди враховують психологічний контекст війни всередині країни. Українські журналісти, працюючи з іноземними колегами, виконують важливу місію медіаторів, допомагаючи адаптувати сухі міжнародні стандарти до чутливих тем висвітлення людських втрат та руйнувань, не втрачаючи при цьому довіри з боку світової спільноти [7].

Кризова журналістика як окремий напрям медіастудій акцентує увагу на тому, що в умовах збройного протистояння різко зростає вартість професійної помилки. Якщо в мирний час недотримання стандарту точності може призвести лише до судового позову або репутаційних втрат редакції, то під час війни неперевірена інформація про стан критичної інфраструктури чи напрямки евакуації може спровокувати реальну загибель людей. Це змушує медійників запроваджувати багаторівневі системи внутрішньої перевірки фактів, які за своєю суворістю часто нагадують юридичну процедуру верифікації свідчень.

Аналіз практичної діяльності українських журналістів дозволяє стверджувати, що трансформація стандартів не означає їхнього повного скасування чи нівелювання професійних цінностей [18]. Мова йде про їхнє функціональне переформатування, де на перше місце виходить безпековий та гуманітарний складник. Преса відмовляється від абстрактного теоретизування на користь прагматичного захисту інформаційного простору, що дозволяє зберегти внутрішню цілісність суспільства та мінімізувати деструктивні інформаційні впливи з боку супротивника.

Сучасні концепції медіадосліджень наголошують, що в умовах розмивання класичних комунікаційних моделей журналісти стають провідниками не просто новин, а смислових контекстів. Стандарт відокремлення фактів від коментарів,

який раніше вимагав майже стерильної сухості викладу, сьогодні трансформується. Аудиторія потребує не просто переліку подій, а їхнього кваліфікованого роз'яснення з боку експертів та військових аналітиків, що допомагає знизити рівень загальної тривожності та структурувати хаотичний потік повідомлень.

Проблема дотримання стандарту повноти інформації в умовах воєнного стану вирішується через призму доцільності та контрольованого дозування відомостей. Очевидно, що повне і всебічне висвітлення військових планів чи детальних масштабів ушкоджень оборонних об'єктів є неможливим з міркувань безпеки держави. Журналісти свідомо йдуть на скорочення фактологічного наповнення матеріалів, обмежуючись загальними формулюваннями, які задовольняють суспільний запит на інформацію, але не створюють додаткових можливостей для коригування вогню чи проведення розвідки ворогом.

Етичні кодекси журналістів, які діють на міжнародному рівні, часто виявляються занадто загальними для врегулювання специфічних ситуацій, що виникають під час реальних бойових дій [1]. Це стимулює створення локальних, суто практичних інструкцій та редакційних гайдлайнів, які регулюють правила поведінки репортерів на лінії фронту, особливості зйомки полонених, загиблих та постраждалих осіб. Такий підхід дозволяє зберегти базове етичне ядро професії, адаптувавши його до жорстких вимог сучасного кримінального та гуманітарного права.

Варто підкреслити, що дилема об'єктивності та патріотизму знаходить своє вирішення у переході від пасивної фіксації до відповідальної публіцистики [20]. Журналіст не припиняє бути об'єктивним, коли називає речі своїми іменами – агресію агресією, а воєнні злочини воєнними злочинами. Навпаки, використання розмитих формулювань заради уявного балансу думок розцінюється сучасною теорією медіа як професійна неспроможність та відмова від фіксації реального стану речей, що суперечить головній меті журналістської діяльності.

Історичний досвід функціонування преси в періоди світових конфліктів доводить, що медіа, які повністю відмовлялися від професійних стандартів на користь тотальної пропаганди, швидко втрачали довіру навіть власного населення. Саме тому українська журналістика намагається зберегти критичне мислення та елементи здорової внутрішньої дискусії навіть у межах існуючих воєнних обмежень. Збереження права на конструктивну критику недоліків у тилу є ознакою здорового суспільства та запобіжником проти побудови тоталітарних моделей управління інформаційним простором.

Переформатування стандарту достовірності в епоху гібридних загрозах вимагає від медійників глибоких знань у сфері верифікації цифрового контенту. Джерелом інформації дедалі частіше стають анонімні канали комунікації, які свідомо використовуються для розповсюдження дезінформації. У цих умовах стандарт вимагає не просто наявності посилання на джерело, а глибокої перевірки самого джерела на предмет його автентичності, фінансових та політичних зв'язків, що перетворює звичайного репортера на аналітика безпекового сектору.

Узагальнюючи тенденції трансформації, можна констатувати, що стандарти журналістики під час війни стають більш людиноцентричними та прагматичними [18]. На перше місце виходить безпека особистості та суспільства, що змушує переглядати традиційні технічні правила написання новин. Редакції вчаться балансувати на межі між свободою слова та військовою доцільністю, що є унікальним досвідом адаптації демократичних інститутів до умов екзистенційного виживання держави.

Психологічний аспект дотримання професійних норм полягає в тому, що журналіст має залишатися професіоналом, незважаючи на особисті травми та переживання, пов'язані з війною [26, с. 312]. Збереження тверезості мислення та відмова від використання мови неконтрольованої ворожнечі в аналітичних матеріалах є свідченням високої професійної культури. Це дозволяє створювати

контент, який не просто фіксує поточні події, а закладає підвалини для майбутнього відновлення суспільного діалогу та правової фіксації результатів конфлікту.

Міжнародні стандарти, попри свою універсальність, сьогодні проходять серйозне випробування українським контекстом, який змушує світових теоретиків визнати правоту багатьох вимушених кроків вітчизняних медійників [4, с. 472]. Світова спільнота починає розуміти, що в умовах тотальної інформаційної агресії дотримання деяких формальних правил мирного часу є формою самогубства для національного медіапростору. Тому український досвід стає базою для формування нових міжнародних протоколів роботи преси в умовах глобальних безпекових криз.

Розвиток теорії кризових комунікацій підтверджує, що гнучкість у застосуванні професійних стандартів є ознакою зрілості, а не деградації медіасистеми. Головне завдання полягає в тому, щоб тимчасові обмеження, викликані воєнним станом, не перетворилися на постійну практику після завершення конфлікту. Усвідомлення тимчасового характеру воєнних трансформацій дозволяє журналістському цеху зберігати свої демократичні орієнтири та готувати підґрунтя для повернення до класичних моделей функціонування преси у мирний час.

Таким чином, трансформація стандартів журналістської діяльності в умовах війни виступає як складний, але необхідний процес адаптації професії до вимог захисту національного суверенітету та безпеки громадян. Зміщення акцентів з формального балансу думок та миттєвої оперативності на користь жорсткої верифікації, безпекової доцільності та громадянської відповідальності дозволяє сучасним медіа виконувати свою головну місію — бути надійним, точним та безпечним джерелом інформації для суспільства у часи найважчих історичних випробувань.

1.3. Інформаційна безпека та державна інформаційна політика в умовах війни

Забезпечення суверенітету сучасної держави в умовах масштабного збройного протистояння виходить далеко за межі суто кінетичного чи військовотехнічного виміру, переміщуючись у площину ментальних та комунікаційних просторів. Інформаційна сфера за таких обставин стає повноцінним театром воєнних дій, де деструктивні зовнішні впливи здатні паралізувати органи управління, дезорієнтувати цивільне населення та підірвати загальну волю до спротиву. Науковий аналіз взаємодії між державними інституціями та медіасистемою дозволяє виявити специфіку функціонування захисних механізмів, спрямованих на збереження цілісності національного інформаційного поля. Потреба в узгодженні зусиль влади та незалежної преси породжує унікальні правові та організаційні моделі регулювання, які вимагають ретельного теоретичного осмислення з погляду національної безпеки.

Теоретичні засади дослідження комунікаційних процесів підтверджують, що будь-яка кризова ситуація вимагає посилення контролюючих функцій з боку керівних структур для недопущення хаотизації суспільної свідомості. Державний менеджмент у сфері засобів масової комунікації під час війни спрямований насамперед на формування єдиного координаційного вектора, здатного збалансувати свободу вираження поглядів із вимогами безпеки [25, с. 116]. Традиційні ліберальні моделі функціонування преси за умов екзистенційної загрози проходять через вимушену оптимізацію, де прерогативою стає не конкурентна боротьба за сенсаційність, а консолідована участь у захисті суверенних кордонів та державних інтересів.

Організаційна структура державного регулювання медіасфери в кризові періоди передбачає створення специфічних правових режимів, які чітко обмежують поширення відомостей військового характеру. Досліджуючи вітчизняну нормативно-правову базу, науковці фіксують значні зрушення у

підходах до координації інформаційних потоків після початку повномасштабного вторгнення [7]. Запровадження військової цензури, особливі правила акредитації кореспондентів у зоні бойових дій та створення консолідованих мовних платформ виступають як легітимні заходи захисту оборонного потенціалу, що дозволяють мінімізувати витоки стратегічно важливих даних і запобігти коригуванню дій супротивника через відкриті медійні джерела.

Управлінські рішення у сфері державної інформаційної політики мають базуватися на чіткому розмежуванні між цензурними обмеженнями та захистом суспільства від цілеспрямованих ворожих маніпуляцій. Трансформація правового регулювання в Україні продемонструвала прагнення знайти хиткий компроміс між виконанням міжнародних зобов'язань у сфері прав людини та реалізацією жорстких заходів безпеки [7]. Інституційні зміни, що відбулися на рівні профільних міністерств та військових відомств, дозволили централізувати офіційні повідомлення, перетворивши державні структури на первинне та найбільш надійне джерело верифікованих відомостей для національних та закордонних медіа.

Розглядаючи інформаційну безпеку як самостійний об’єкт державного регулювання, дослідники наголошують на її комплексному та багатовекторному характері, який охоплює технічний, правовий та психологічний рівні захисту. У кризові періоди державне втручання стає вирішальним фактором збереження функціональності критичної комунікаційної інфраструктури, яка піддається постійним кібератакам та фізичному знищенню [8]. Захист вітчизняного контенту від зовнішніх викривлень вимагає розробки довгострокових стратегій, здатних оперативно реагувати на появу нових цифрових загроз, зокрема в анонімних сегментах глобальної мережі та месенджерах.

Процес формування ефективної системи безпеки ускладнюється високою динамікою розвитку технологій, що випереджає темпи адаптації чинного законодавства. Науковці акцентують увагу на тому, що державне регулювання в

кризовий період має бути не лише реактивним, а й проактивним, передбачаючи можливі сценарії розгортання інформаційно-психологічних операцій супротивника [8]. Це вимагає залучення до аналітичної роботи не лише військових фахівців, а й представників академічної спільноти, соціологів та практикуючих журналістів, здатних оцінити потенційний вплив державних рішень на настрої різних прошарків соціуму.

Сучасний етап розвитку теорії і практики журналістики демонструє, що в умовах гібридної війни професійна діяльність медійників стає безпосереднім складником національного спротиву. Роль преси у забезпеченні інформаційної безпеки полягає у створенні якісного, патріотично орієнтованого та фактоцентричного контенту, який нівелює спроби деструктивного зовнішнього впливу [24, с. 242]. Свідомий вибір журналістів на користь захисту власної держави не означає відмови від професійної чесності, а виявляється у глибокому розумінні наслідків оприлюднення кожного факту чи коментаря, здатного вплинути на оборонну здатність країни.

Теоретичні напрацювання у галузі масових комунікацій підкреслюють, що надійність інформаційного щита безпосередньо залежить від рівня довіри громадян до офіційних інституцій та авторитетних засобів масової інформації. Монографічні дослідження медійного простору фіксують, що системне викриття маніпулятивних технологій ворога є значно ефективнішим інструментом, ніж дзеркальне копіювання його пропагандистських методів [24, с. 245]. Українська журналістика зуміла зберегти свою сутнісну відмінність від тоталітарних інформаційних систем саме завдяки збереженню поваги до аудиторії та прагненню спиратися на перевірені факти, навіть у межах чинних воєнних обмежень.

Міжнародний контекст захисту інформаційного суверенітету ставить перед державою виклики, пов'язані з глобальним характером сучасних комунікаційних мереж. Вивчення безпекових тенденцій у системі міжнародних відносин

свідчить, що жодна країна не здатна самостійно протистояти масштабній гібридній агресії без побудови партнерських зв'язків із глобальними технологічними компаніями та іноземними урядами [5, с. 116]. Україні довелося першою зіткнутися з необхідністю розробки нових протоколів взаємодії на міжнародному рівні, де медійна дипломатія та поширення правдивої інформації про події на фронті стали інструментом збереження зовнішньої політичної та військової підтримки.

Глобальний інформаційний простір характеризується високим рівнем конкуренції наративів, де країна-агресор використовує значні фінансові та агентурні ресурси для дискредитації оборонних зусиль жертви нападу. Аналіз міжнародних викликів підтверджує, що ефективна державна політика має включати активну роботу із закордонними аудиторіями, адаптуючи національні смисли під сприйняття західних суспільств [5, с. 211]. Це вимагає від журналістів та дипломатів високої лінгвістичної та культурної компетентності, здатності оперувати переконливими аргументами у світових медійних агенціях для нейтралізації ворожих міфів та фальсифікацій.

Трансформація масовокомунікаційного процесу під впливом кризових факторів зумовлює перехід від традиційного інформування до моделювання безпечного середовища спілкування. Регулювання медіасфери в таких умовах не може обмежуватися лише заборонами; воно повинно стимулювати розвиток національного продукту, здатного задовольнити психологічні та інтелектуальні потреби громадян [25, с. 117]. Держава має виступати партнером для незалежних медіа, забезпечуючи їм необхідні економічні та технічні умови для виживання в часи глибокої фінансової кризи, викликаної воєнними діями.

Організаційні аспекти реалізації інформаційної політики вимагають чіткої взаємодії між цивільними редакціями та військовими пресслужбами. Правове поле, що формується під час війни, деталізує порядок доступу до стратегічних об'єктів та визначає міру відповідальності за передчасне розголошення

відомостей [7]. Такий підхід дозволяє уникнути хаосу на лінії фронту, коли прагнення ексклюзивності з боку окремих репортерів може поставити під загрозу життя військовослужбовців або успіх тактичної операції, що робить дисципліну невіддільною частиною професійної майстерності.

Створення координаційних центрів протидії дезінформації стало важливим кроком в еволюції захисних механізмів держави, дозволивши об'єднати зусилля розвідувальних, безпекових та цивільних інституцій. Наукові розвідки у сфері державного управління підтверджують, що функціонування таких органів забезпечує системний моніторинг медіаполя, оперативне виявлення ворожих наративів та розробку контрзаходів [8]. Журналісти отримують від цих центрів важливі орієнтири, які допомагають їм розпізнавати приховані маніпуляції у першоджерелах та уникати мимовільного поширення деструктивних чуток.

Практичний вимір взаємодії теорії журналістики з вимогами національної безпеки виявляється у формуванні культури саморегуляції всередині професійної спільноти. Медійники починають усвідомлювати, що державні інтереси в період воєнних дій збігаються з інтересами збереження суспільства, тому дотримання рекомендацій органів безпеки сприймається не як утиск свободи слова, а як професійний внесок у загальну перемогу [24, с. 245]. Це дозволяє зберегти високий рівень внутрішньої консолідації, де преса виступає не опонентом влади в питанні ведення війни, а її конструктивним та прискіпливим партнером.

Виклики, що виникають у сфері міжнародних відносин через використання цифрової зброї, вимагають модернізації міжнародного гуманітарного права, яке наразі слабо регулює агресивні дії в кіберпросторі. Дослідники міжнародної безпеки вказують на необхідність фіксації нових юридичних норм, які б прирівнювали масштабні інформаційні атаки, спрямовані на руйнування цивільної інфраструктури чи розпалювання геноциду, до воєнних злочинів [5, с. 162]. Український досвід протидії таким загрозам стає унікальним

матеріалом для світових аналітичних центрів, що розробляють концепції захисту західної цивілізації від авторитарних впливів.

Сучасний стан масовокомунікаційного процесу характеризується також децентралізацією джерел, коли кожен громадянин за допомогою смартфона може стати ретранслятором новин. Державне регулювання за таких умов змушене змінювати фокус із контролю над класичними редакціями на підвищення загального рівня медіаграмотності населення [25, с. 119]. Організація масштабних освітніх кампаній, спрямованих на розвиток критичного мислення та навичок гігієни у соціальних мережах, стає стратегічним завданням інформаційної політики, без вирішення якого неможливо забезпечити довгострокову стійкість соціуму.

Ефективність захисту національного простору безпосередньо залежить від оперативності правового реагування на закриття каналів поширення ворожого контенту. Організаційні та юридичні механізми заборони ретрансляції медіаресурсів країни-агресора, блокування пропагандистських інтернетплатформ та санкційна політика є вимушеними, але абсолютно необхідними кроками для санації інформаційного середовища [7]. Тимчасове звуження плюралізму в цьому контексті є виправданим, оскільки мова йде про припинення діяльності структур, які фінансуються ворогом і використовуються для ведення підривної діяльності всередині країни.

Посилення ролі держави в регулюванні медіасфери під час воєнного стану не повинно призводити до повного нівелювання аналітичної функції преси. Науковці застерігають від небезпеки скочування до тотальної одноманітності контенту, яка може викликати втому та втрату інтересу з боку аудиторії [8]. Збереження можливостей для обговорення важливих соціально-економічних та гуманітарних проблем у тилу є ознакою демократичної життєздатності суспільства, що відрізняє його від авторитарного устрою супротивника та підтримує внутрішній інтелектуальний тонус нації.

Теорія журналістики наголошує, що професійні цінності проходять через горнило випробувань, де поняття відповідальності набуває конкретного, безпекового змісту. Монографічні дослідження підтверджують, що якісна преса під час війни стає інструментом збереження історичної пам'яті та ідентичності, захищаючи суспільство від намагань ворога стерти або переписати культурні коди [24, с. 242]. Співпраця журналістів із державними архівними та дослідницькими інституціями дозволяє фіксувати злочини агресора у спосіб, що відповідає суворим вимогам міжнародної юридичної верифікації.

Аналіз глобальних безпекових викликів доводить, що інформаційна політика суверенної держави має бути інтегрована у загальну євроатлантичну систему колективної безпеки. Взаємообмін даними про методи ведення гібридних кампаній, спільне виявлення ботоферм та координація дій у сфері стратегічних комунікацій дозволяють посилити захист не лише окремої країни, а й її союзників [5, с. 201]. Український досвід демонструє, що ефективний опір у медіасфері можливий лише за умови високої інтелектуальної та технологічної мобілізації всіх ресурсів суспільства.

Осмислення сучасного масовокомунікаційного процесу дозволяє зробити висновок, що державне регулювання у кризових ситуаціях є динамічною системою, яка постійно коригується відповідно до змін на фронті та в технологічній сфері [25, с. 119]. Головним критерієм успішності такої політики є збереження стабільності суспільних настроїв, високого рівня довіри до державних інституцій та армії, а також недопущення розколу суспільства за штучно створеними лініями внутрішнього протистояння.

Таким чином, інформаційна безпека та державна політика в умовах воєнного стану виступають як взаємопов'язані елементи єдиної стратегії захисту суверенітету. Поєднання правових обмежень, організаційних інновацій, міжнародного співробітництва та професійної відповідальності журналістського корпусу дозволяє створити стійку систему захисту, здатну ефективно протидіяти

будь-яким формам гібридної агресії. Тимчасова модернізація управління медіасферою в часи воєнного лихоліття забезпечує збереження базових демократичних інститутів для майбутнього мирного розвитку держави.

1.4. Етичні аспекти роботи журналіста в кризових і воєнних ситуаціях

Професійна етика журналіста в умовах воєнного стану та масштабних соціальних криз перестає бути абстрактною теоретичною категорією, перетворюючись на щоденний практичний інструмент мінімізації суспільної шкоди та збереження людських життів. Перебування медійника в епіцентрі збройного протистояння висуває принципово нові вимоги до його моральної відповідальності, оскільки традиційні етичні регулятори мирного часу виявляються недостатніми перед обличчям тотальної гуманітарної катастрофи. Кожне оприлюднене слово чи візуальний образ у кризовій ситуації здатні викликати серйозні наслідки: від провокування панічних настроїв у тилу до дезорієнтації військових підрозділів на лінії фронту. Наукове осмислення деонтологічних параметрів сучасної журналістики вимагає глибокого аналізу механізмів, які дозволяють автору балансувати між суспільним запитом на правду та імперативом безпеки.

Важливим вектором етичного саморегулювання медіасфери є чітке визначення меж використання експресивних та конотативних засобів, здатних радикалізувати суспільний дискурс. Дослідження показують, що в умовах інтенсивних бойових дій журналісти неминуче стикаються з проблемою маркування ворога, де використання неконтрольованої лексики може призвести до розмивання професійних стандартів [28, с. 184]. Поява мови ворожнечі у матеріалах засобів масової інформації часто є спонтанною емоційною реакцією на воєнні злочини, проте завдання професійного медійника полягає у раціоналізації тексту, відмові від деструктивних вербальних штампів та пошуку

мовних засобів, які б фіксували факти агресії без скочування до примітивної дегуманізації, що суперечить міжнародним конвенціям.

Процес нейтралізації мови ворожнечі вимагає від редакційних колективів розробки внутрішніх термінологічних стандартів та гайдлайнів, які допомагають диференціювати емоційні висловлювання безпосередніх учасників подій від авторського тексту [28, с. 202]. Коли репортер цитує постраждалих від обстрілів, наявність експресії є природною, але аналітичний та новинний контент самих медіа має залишатися фактоцентричним та стриманим. Такий підхід дозволяє зберегти високий рівень довіри до національної преси з боку міжнародної спільноти та запобігає використанню українських матеріалів ворожою пропагандою як доказу нібито існуючої нетолерантності чи агресивності суспільства.

Особливу гостроту в кризовій журналістиці має проблема візуалізації та текстового опису гуманітарних наслідків війни, зокрема фіксації поранених, загиблих та людей, які перебувають у стані гострого психологічного шоку. Науковці наголошують, що висвітлення людських втрат вимагає від автора дотримання найвищого рівня тактовності та поваги до гідності особистості [16, с. 198]. Етичний вимір подачі чутливого контенту полягає у відмові від сенсаціоналізму та натуралістичного зображення насильства заради підвищення рейтингів чи залучення аудиторії. Журналіст має керуватися правилом доцільності, демонструючи трагедію через загальні плани, символічні деталі або особисті історії, які не порушують право родичів на приватність у стані горя.

Робота з потерпілими та свідками воєнних злочинів накладає на журналіста додаткові процесуальні та моральні зобов'язання щодо недопущення ретравматизації осіб під час інтерв'ю [16, с. 356]. Спроби випитати у людини чутливі подробиці загибелі її близьких заради яскравого матеріалу є грубим порушенням професійної деонтології. Сучасна теорія медіа вимагає від воєнних кореспондентів базових знань із кризової психології, щоб уміти вчасно

припинити розмову, якщо співрозмовник виявляє ознаки емоційного виснаження, а також забезпечити повну анонімність та безпеку свідків, якщо оприлюднення їхніх облич чи імен може загрожувати їхньому життю на окупованих чи прифронтових територіях.

Важливим чинником етичної стійкості інформаційного простору виступає характер взаємодії між цивільними журналістами та офіційними військовими структурами, які забезпечують правовий режим воєнного стану. Організація роботи прес-служб Збройних Сил України спрямована на створення безпечних умов для діяльності медійників у зоні бойових дій та контроль за нерозголошенням державної таємниці [13, с. 96]. Етична дилема тут виникає у площині між прагненням журналіста отримати ексклюзивний матеріал та обов'язком виконувати накази військового командування щодо обмеження зйомки певних об'єктів. Досвід взаємодії доводить, що довіра між офіцерами прес-служб та репортерами будується на усвідомленні спільної відповідальності за безпеку операцій.

Дотримання правил поведінки на фронті та повага до роботи прес-офіцерів є не просто елементом військової дисципліни, а базовим етичним принципом воєнного кореспондента [13, с. 118]. Спроби обійти встановлені обмеження, здійснити несанкціоновану зйомку позицій чи опублікувати матеріали до завершення офіційного часового ембарго розцінюються професійною спільнотою як прояв неперебірливості, що ставить під загрозу не лише життя самого журналіста, а й безпеку підрозділу, який його приймає. Таким чином, професійні стандарти та етичні вимоги у зоні конфлікту стають тотожними поняттям військової доцільності та збереження життя людей.

Психологічний стан самого журналіста, який працює в умовах постійної загрози фізичного знищення, безпосередньо впливає на якість та етичну виваженість створюваного ним контенту. Наукові розвідки у сфері медіапсихології фіксують високий рівень професійного вигорання та розвитку

посттравматичного стресового розладу серед воєнних репортерів. Стресостійкість та психологічна безпека медійників мають розглядатися як обов'язкова умова збереження їхньої професійної адекватності, оскільки травмована психіка автора схильна до викривленого, гіперемоційного сприйняття реальності, що неминуче відбивається на структурі створюваного тексту.

Редакції медіа несуть моральну та юридичну відповідальність за забезпечення своїх працівників не лише засобами фізичного захисту – бронежилетами, касками, аптечками, а й належною психологічною підтримкою. Етичний вимір керівництва медіабізнесом у часи війни виявляється у відмові від примусового відправлення непідготовлених репортерів у зону бойових дій та в організації обов'язкової ротації кадрів. Журналіст, який тривалий час перебуває під обстрілами, втрачає чутливість до небезпеки та чужого болю, що може призвести до появи цинічних чи етично сумнівних матеріалів, які дезорієнтують аудиторію.

У ширшому контексті функціонування засобів масової інформації розглядається як невіддільний елемент загальної системи інформаційної безпеки держави, де паблік рилейшнз та офіційні комунікації взаємодіють із незалежною пресою. Етичний виклик у цій сфері полягає у запобіганні перетворенню медіа на інструмент виключно пропагандистського тиску, який повністю ігнорує реальні суспільні проблеми. Інформаційна безпека досягається не шляхом тотального замовчування труднощів, а через виважене, конструктивне їхнє обговорення, яке зміцнює довіру громадян до державних інституцій та армії, не створюючи при цьому приводів для ворожих маніпуляцій.

Взаємодія державних органів, служб зв’язків із громадськістю та журналістського корпусу має базуватися на принципах відкритості в межах дозволеного та взаємної поваги до професійних завдань кожної сторони. Намагання використовувати тему війни для вирішення вузькополітичних чи

комерційних завдань є грубим порушенням професійної етики. Державна інформаційна політика в кризовий період ефективна лише тоді, коли вона спирається на авторитет незалежних медіа, здатних верифікувати офіційні повідомлення та надавати суспільству збалансовану картину того, що відбувається в країні та навколо неї.

Аналіз практичного досвіду українських журналістів свідчить про формування нової парадигми воєнної деонтології, яка поєднує світові стандарти захисту прав людини з національними інтересами оборони. Мова йде про відмову від концепції абстрактного гуманізму на користь відповідального патріотизму, де захист своєї країни розглядається як найвищий етичний обов'язок громадянина, який володіє зброєю слова [28, с. 85]. Це не означає виправдання брехні; навпаки, це вимагає від автора ще більшої прискіпливості до фактів, оскільки будь-яка неточність може бути використана ворогом для дискредитації оборонних зусиль нації.

Фокусування уваги на історіях людської стійкості, взаємодопомоги та героїзму стає важливим етичним вибором сучасних медійників, який допомагає підтримувати ментальне здоров'я суспільства [16, с. 392]. Описуючи трагічні події, журналіст має намагатися знайти елементи конструктивного подолання кризи, показуючи роботу рятувальників, медиків чи волонтерів. Такий спосіб структурування медіатексту знижує рівень загальної тривожності та апатії, трансформуючи почуття горя у конструктивну енергію солідарності та підтримки військових підрозділів.

Організаційні та технологічні аспекти роботи прес-служб вимагають від цивільних журналістів розуміння специфіки військової справи та поваги до законів війни [13, с 201]. Етично зрілий журналіст ніколи не буде використовувати знайомства з військовими для отримання закритих відомостей заради особистої слави чи сенсації. Координація дій та чітке виконання протоколів безпеки дозволяють створювати інформаційні матеріали, які

ефективно працюють на захист держави, демонструючи світові реальні факти агресії без порушення внутрішньої дисципліни військових організмів.

Психологічна культура виробництва новин включає також турботу про емоційний стан споживача інформації, що вимагає від редакцій маркування чутливого контенту спеціальними попередженнями. Оприлюднення кадрів із місць трагедій без відповідних застережень є проявом неповаги до аудиторії, серед якої можуть бути діти, люди з вразливою психікою або особи, які самі пережили подібні травматичні події. Етичний підхід передбачає надання користувачеві права вибору – дивитися складні візуальні матеріали чи обмежитися текстовим описом факту.

Роль стратегічних комунікацій у системі національної безпеки підкреслює необхідність координації дій медіа та владних структур для протидії дезінформаційним кампаніям супротивника. Журналістська етика в цьому контексті вимагає відмови від поширення неперевірених чуток, взятих з анонімних джерел, навіть якщо вони обіцяють високу відвідуваність сторінки. Свідома участь у верифікації даних та очищенні медіапростору від інформаційного сміття є ознакою високої професійної зрілості, що відрізняє професійного журналіста від стихійного блогера.

Трансформація етичних норм під час війни виявляється також у зміні ставлення до внутрішніх суспільних конфліктів та дискусій. Медійники свідомо накладають обмеження на висвітлення тем, які можуть штучно розколоти суспільство чи підірвати авторитет військового керівництва під час виконання бойових завдань [28, с. 111]. Здорова критика недоліків залишається легітимною, проте вона має бути спрямована на виправлення помилок, а не на створення деструктивного хаосу, який послаблює спроможність держави чинити опір зовнішньому тиску.

Принципи людиноцентричності вимагають від репортерів особливої обережності при висвітленні долі військовополонених чи цивільних заручників

[16, с. 317]. Оприлюднення їхніх персональних даних, показ облич у принизливому становищі чи трансляція допитів безпосередньо порушують норми Женевських конвенцій та вимоги журналістської етики. Медіа мають пам’ятати, що зайва публічність у таких кейсах може ускладнити процес перемовин про обмін чи зашкодити безпеці родичів, які залишаються на окупованих територіях, що робить мовчання етично виправданим кроком.

Співпраця журналістів із військовими прес-офіцерами дозволяє виробити оптимальні алгоритми висвітлення делікатних тем, таких як робота військових медиків чи евакуація поранених [13, с. 59]. Етичний вимір цієї взаємодії базується на пріоритетності збереження лікарської та військової таємниці перед журналістською цікавістю. Показ облич поранених бійців без їхньої згоди або зйомка медичного обладнання, що дозволяє ідентифікувати локацію шпиталю, розцінюється як грубе порушення професійних обов’язків, що тягне за собою анулювання акредитації.

Психологічна стійкість медійника виступає головним запобіжником проти професійної деформації та втрати емпатії. Коли журналіст щоденно стикається з проявами жорстокості, виникає ризик психологічного захисту у вигляді байдужості, що знецінює людську трагедію в його матеріалах. Збереження здатності співпереживати героям своїх публікацій, але водночас утримувати аналітичну дистанцію для точного опису подій є найвищим проявом майстерності військового кореспондента, що забезпечує тривалу цінність його творчого доробку.

Розвиток інституту паблік рилейшнз у секторі безпеки допомагає формувати прозорі правила гри для всіх учасників інформаційного процесу. Держава вчиться говорити з суспільством мовою фактів, а не лише гасел, що полегшує роботу журналістів і знижує рівень етичної напруги між пресою та владою. Створення спільних медійних платформ та регулярні брифінги дозволяють забезпечити право громадян на інформацію без створення загроз для

національної безпеки, що виступає еталоном кризових комунікацій у демократичній державі.

Таким чином, етичні аспекти роботи журналіста в кризових і воєнних ситуаціях охоплюють широке коло питань: від мовної гігієни та чутливості до людського горя до жорсткої дисципліни у взаємодії з армією та органами безпеки. Модернізація деонтологічної системи під впливом війни не руйнує базові принципи професії, а наповнює їх конкретним змістом суспільної відповідальності. Свідоме дотримання етичних орієнтирів дозволяє журналістам виконувати місію літописців війни, зберігаючи людську гідність, довіру аудиторії та об'єктивність висвітлення історичних подій.

РОЗДІЛ 2
ОСОБЛИВОСТІ ПОДАЧІ ІНФОРМАЦІЇ В МЕДІА ПІД ЧАС ВІЙНИ

2.1. Методи та формати подачі інформації в умовах війни

Робота сучасних мас-медіа в умовах повномасштабного збройного конфлікту вимагає докорінного перегляду класичних підходів до збору, обробки та дистрибуції контенту. Війна диктує жорсткі обмеження, пов'язані з безпекою джерел, військовою таємницею та психологічним тиском на аудиторію, що змушує редакції шукати нові текстові й мультимедійні рішення. Головним завданням журналістики у цей період стає не просто фіксація подій, а оперативне надання верифікованої інформації, яка допомагає громадянам орієнтуватися в критичних ситуаціях і зберігати життя. Трансформація медійного простору відбувається одночасно на кількох рівнях – від перебудови жанрової структури та візуальної мови до зміни логістики мовлення у постраждалих регіонах.

Суттєвих змін під впливом роботи воєнних кореспондентів зазнає класична жанрова система, де особливе місце посідає репортаж. Традиційне описове та дещо відсторонене журналістське спостереження поступається місцем емоційно напруженому, динамічному викладу, де репортер часто стає безпосереднім свідком або навіть учасником подій. Текст насичується прямою мовою військових і цивільних, деталями побуту в окопах чи бомбосховищах, що дозволяє досягти максимального ефекту присутності. Водночас авторська позиція стає більш виразною, адже дотримання абсолютної нейтральності в умовах агресії проти власної держави виявляється професійно та морально неможливим [23, с. 108].

Важливим форматом подачі матеріалу стають так звані «глибокі» лонгріди та аналітичні репортажі, які поєднують у собі елементи розслідування та особистісного нарису. Вони дозволяють детально зафіксувати воєнні злочини, розкрити людські трагедії та показати масштаб руйнувань без зайвої

сенсаційності. Журналісти змушені балансувати між прагненням показати сурову реальність фронту та обов'язком не нашкодити силам оборони, через що виникають нові внутрішні стандарти самоцензури та етики. Таким чином, репортаж перетворюється на документ епохи, де кожне слово має вивірену вагу, а емоційне забарвлення слугує інструментом емпатії, а не маніпуляції.

Окрему специфіку має функціонування регіонального телемовлення, яке працює безпосередньо у прифронтових зонах і стикається з постійними безпековими та технічними викликами. Локальні телекомпанії змушені адаптувати свої формати до умов постійних обстрілів, відключень електроенергії та руйнування інфраструктури, переходячи на мобільні студії чи бомбосховища. Головним критерієм подачі інформації тут стає її утилітарність та життєва необхідність для місцевого населення. Журналісти регіональних медіа часто відмовляються від складних студійних програм на користь коротких новинних випусків, інструкцій із виживання та прямих включень із місць подій [11, с. 125].

Оскільки традиційні канали розповсюдження сигналу в прифронтових районах часто блокуються або знищуються ворогом, місцеві мовники шукають альтернативні методи доставки контенту. Вони активно дублюють ефіри в цифрових мережах, створюють аудіоверсії для радіомовлення та кооперуються з колегами з інших регіонів для збереження стійкості. Інформаційний контент у таких умовах втрачає ознаки розважальності, натомість набуваючи рис координаційного центру, який сповіщає про евакуацію, гуманітарну допомогу чи безпечні маршрути. Робота в такому режимі вимагає від редакцій високої психологічної витривалості та гнучкості, адже межа між професійною діяльністю та цивільним обов'язком майже зникає.

Глобальні інформаційні кризи та війна дали потужний поштовх для розвитку інтернет-журналістики, яка продемонструвала найбільшу швидкість адаптації серед усіх видів мас-медіа. Мережеві видання сформували особливу культуру споживання новин, де ключову роль відіграють мультиплатформенність

та інтерактивність. Читач більше не чекає на ранкову газету чи вечірній випуск новин, він потребує оновлень у режимі реального часу. Це призвело до домінування коротких, містких форматів подачі інформації, які легко сприймаються з екранів мобільних пристроїв під час перебування в укриттях чи в дорозі [10, с. 33].

Основними майданчиками для поширення оперативних даних стали соціальні мережі та месенджери, зокрема «Телеграм» та «Вайбер», які витісняють традиційні вебсайти на периферію медіаспоживання. Інтернет-журналістика в умовах кризи трансформує власні стилі, переходячи від академічного чи суто офіційного тону до більш розмовного, близького до аудиторії, що допомагає знизити рівень паніки. Проте така швидкість та спрощення форматів приховують у собі загрозу поширення фейків та дезінформації, що вимагає від цифрових редакцій подвійної уваги до фактчекінгу. Медіаплатформи стають полем запеклого протистояння, де якісний текстовий контент має конкурувати з маніпулятивними алгоритмами та анонімними джерелами.

Візуальний образ media під час воєнного стану також зазнає кардинальних змін, реагуючи на суспільний запит та психологічний стан суспільства. Зі шпальт газет, головних сторінок сайтів та телеекранів зникають яскраві, легковажні кольори та складні, перевантажені графічні елементи, поступаючись місцем лаконічному, часто суворому дизайну. Візуальний контент стає більш реалістичним, задокументованим і драматичним, адже фотографії та відеокадри з місць руйнувань чи бойових дій несуть колосальне смислове навантаження. Одночасно з цим виникає потреба в ретельному ретушуванні або маркуванні чутливого контенту, щоб уникнути вторинної травматизації аудиторії.

Трансформація візуальної мови виявляється у появі нових символічних образів, які швидко тиражуються та стають частиною національної ідентичності. Графічний дизайн, карикатура, воєнний плакат та інфографіка перетворюються

на самостійні інструменти інформування, які здатні замінити великі текстові масиви. Візуалізація статистичних даних про втрати ворога чи мапу бойових дій вимагає від дизайнерів максимальної чіткості, щоб уникнути двозначних трактувань. Медіа змушені розробляти нові протоколи роботи з візуалом, де естетична привабливість відходить на другий план, поступаючись місцем документальній правдивості та інформативності.

Війна змушує повністю переосмислити сутність і формати соціальних комунікацій, а також місце реклами у медійному просторі. Комерційне просування товарів у його звичному, розважальному чи безтурботному вигляді стає недоречним і навіть дратує суспільство, тому рекламний ринок переживає глибоку кризу та вимушену трансформацію. Рекламодавці змушені інтегрувати свої повідомлення у загальний контекст національної боротьби, акцентуючи увагу на благодійності, підтримці армії чи соціальній відповідальності бізнесу. Комерційні бренди починають говорити мовою солідарності, змінюючи свої гасла та візуальні рішення на патріотичні та життєствердні.

Соціальні комунікації в медіа зміщують фокус у бік консолідації суспільства, психологічної підтримки та мобілізації ресурсів для допомоги постраждалим. Державні органи, громадські організації та волонтерські рухи використовують медійні канали для запуску масштабних соціальних кампаній, спрямованих на збір коштів, популяризацію донорства чи роз’яснення правил безпеки. Медіа у цьому процесі виступають не просто трансляторами, а активними партнерами, які допомагають створювати нові сенси та підтримувати високий рівень суспільної згуртованості. Комунікаційні стратегії воєнного часу будуються на засадах чесності, відкритості та взаємодопомоги, що дозволяє утримувати довіру аудиторії.

Аналіз методів подачі інформації свідчить про тенденцію до синкретизму, коли текстові, звукові та візуальні компоненти зливаються в один універсальний інформаційний продукт. Наприклад, короткі відеоролики із субтитрами у

соціальних мережах дозволяють дізнатися новини без увімкнення звуку, що є критично важливим для людей в укриттях. Такий підхід вимагає від сучасного журналіста універсальних навичок: вміння швидко написати місткий текст, зняти якісний кадр та оперативно виставити матеріал на платформу. Швидкість реакції на подію стає головним чинником успіху в інформаційній війні, де затримка навіть на кілька хвилин може коштувати втрати ініціативи.

Особливе значення в умовах воєнного стану має дотримання балансу між оперативністю та точністю викладу фактів. Прагнення першими повідомити про подію часто призводить до помилок, які в умовах бойових дій можуть спровокувати паніку або дезорієнтувати сили оборони. Редакції провідних медіа впроваджують багаторівневі системи перевірки інформації, відмовляючись від використання повідомлень із сумнівних першоджерел. Формат офіційних зведень та коментарів уповноважених осіб стає надійним каркасом, навколо якого журналісти розбудовують власні аналітичні та репортажні матеріали.

Психологічний аспект сприйняття інформації аудиторією змушує медійників шукати специфічні стилістичні прийоми. Постійний потік негативних новин викликає у людей синдром інформаційної втоми та апатії, тому журналісти намагаються дозувати трагічний контент, розбавляючи його історіями про героїзм, взаємовиручку чи маленькі перемоги. Формування так званої «журналістики рішень», яка не лише констатує проблему, але й пропонує конкретні шляхи її розв’язання, стає важливим методом утримання уваги читача. Тексти насичуються практичними порадами, контактами служб допомоги та алгоритмами дій у кризових ситуаціях.

Узагальнення досвіду роботи вітчизняних мас-медіа в умовах воєнного часу демонструє колосальну стійкість та здатність до швидкої модернізації. Журналістська спільнота зуміла не лише зберегти інформаційний фронт, а й створити унікальні формати, які поєднують у собі високу інформативність, патріотичну позицію та технологічність. Перебудова жанрів, цифровізація

локальних мовників, перехід до лаконічного візуального стилю та трансформація соціальних комунікацій стали відповіддю на екзистенційні виклики. Цей досвід доводит, що в умовах війни інформація стає стратегічним ресурсом, а правильний вибір методів її подачі є запорукою національної безпеки.

Подальший розвиток медійної сфери після завершення конфлікту, очевидно, базуватиметься на засадах, закладених під час воєнного стану. Напрацьовані інструменти швидкої верифікації контенту, мобільні формати мовлення та досвід взаємодії з аудиторією через цифрові платформи залишаться актуальними і в мирний час. Водночас редакціям доведеться вирішувати питання повернення до класичних стандартів безсторонності та відновлення повноцінного рекламного ринку. Трансформаційні процеси, які відбулися під впливом кризових умов, назавжди змінили обличчя національної журналістики, зробивши її більш динамічною, адаптивною та інтегрованою в глобальний інформаційний простір.

2.2. Аналіз контенту обраних ЗМІ (новини, репортажі, телемарафони, соцмережі)

Аналітичне дослідження контенту сучасних мас-медіа в умовах воєнного стану вимагає комплексного підходу до вивчення текстових, звукових та візуальних компонентів, що формують тогочасний інформаційний простір. Основними майданчиками для поширення суспільно значущих даних стали як традиційні інституційні медіа, так і новітні цифрові платформи, кожна з яких адаптувала свій контент під запити аудиторії, що перебуває в стані постійного стресу. Процес контент-аналізу дозволяє простежити, як саме відбувалася трансформація тематичних пріоритетів, які саме жанри виходили на передній план та за допомогою яких інструментів журналісти досягали балансу між оперативністю, безпекою та психологічною стійкістю суспільства. Поточна

медіаситуація демонструє глибоку диференціацію підходів до конструювання новинних потоків залежно від специфіки конкретного каналу комунікації.

Центральним елементом вітчизняного телевізійного простору з початком повномасштабної агресії став загальнонаціональний марафон, який зафіксував унікальний для світової практики формат медійної взаємодії. Феномен телемарафону «Єдині новини» полягає у безпрецедентному об'єднанні зусиль найбільших медіагруп країни задля забезпечення безперервного, скоординованого та централізованого мовлення [27]. Контент цього проєкту будується за принципом цілодобового інформаційного каналу, де кожна редакція відповідає за свій часовий слот, забезпечуючи трансляцію офіційних зведень Генерального штабу, брифінгів урядовців та виступів керівництва держави. Головною метою такого об'єднання став захист інформаційного суверенітету, мінімізація ризиків поширення ворожих фейків та створення надійного джерела верифікованих даних для мільйонів громадян, які опинилися в умовах загрози втрати зв'язку.

Аналіз наповнення ефірних сіток «Єдиних новин» свідчить про жорстку тематичну структурованість, де домінує військово-політична проблематика, міжнародна підтримка, гуманітарна ситуація та хроніка відновлення постраждалих регіонів. Важливою рисою контенту є його висока динамічність, коли студійні інтерв'ю з експертами оперативно перериваються прямими включеннями з місць обстрілів чи деокупованих територій [27]. Водночас критики та дослідники цього формату відзначають поступове зниження жанрової різноманітності, адже аналітичні програми чи журналістські розслідування часто поступаються місцем стандартизованим репортажам та пресрелізам державних відомств. Марафон став дієвим інструментом стратегічних комунікацій, проте довготривале існування такого формату висуває серйозні виклики перед принципами плюралізму думок та редакційної незалежності окремих мовників.

Ширший погляд на еволюцію телебачення під час збройного конфлікту дозволяє оцінити кардинальні зміни у співвідношенні форматів, контенту та поведінки глядацької аудиторії. Телевізійне мовлення в умовах війни повністю відмовилося від розважального продукту низького ціннісного ґатунку, переорієнтувавши всі ресурси на виробництво інформаційного, документального та просвітницького контенту [21]. Дослідження показують, що структура ефіру зазнала значного спрощення: замість складних у виробництві розважальних шоу з'явилися лінійні студії, спецвипуски новин та короткі аналітичні огляди. Аудиторія у цей період демонструє специфічний тип медіаповедінки, який характеризується феноменом «інформаційного гіперспоживання», коли телевізор стає постійним звуковим фоном у домівках та укриттях.

Для емпіричного розуміння цієї специфіки доцільно детально проаналізувати контент конкретних телевізійних каналів, зокрема в межах їхньої участі в телемарафоні. *Прикладом стриманого, інформаційно насиченого мовлення є контент каналу «Суспільне Новини», де в нічних та ранкових слотах повністю домінують прямі включення регіональних кореспондентів із прифронтових областей, причому акцент робиться на соціальних наслідках руйнувань без надмірного патетичного забарвлення.* На противагу цьому, контент комерційних мовників, таких як «1+1» (у межах марафону ТСН), має дещо іншу жанрову природу [21]. *В ефірах ТСН частіше з'являються авторські емоційні нариси, журналістські спецрозслідування про воєнні злочини окупантів, а також великі студійні інтерв'ю з військовими командирами, де використовуються елементи драматичної музики та виразні візуальні метафори для підсилення глядацького сприйняття.*

Паралельно з трансформацією традиційного мовлення відбулася стрімка експансія соціальних мереж, які перетворилися на головне джерело первинної інформації для населення та незамінний робочий інструмент для самих медійників. Соціальні платформи в умовах воєнного стану дозволяють миттєво

фіксувати події, збирати свідчення очевидців та оперативно поширювати повідомлення про повітряну загрозу чи евакуацію [3]. Для журналіста соцмережі стали безцінним архівом користувацького контенту (UGC), звідки вилучаються унікальні кадри з місць подій ще до приїзду офіційних знімальних груп. Проте такий формат роботи вимагає від редакцій впровадження жорстких протоколів верифікації, оскільки цифрові платформи одночасно слугують основним каналом для проведення ворожих інформаційно-психологічних операцій.

Практичний аналіз журналістського контенту, створеного на основі публікацій у соцмережах, виявляє специфіку використання платформ як інструменту зворотного зв'язку з аудиторією. Редакції використовують Facebook, Instagram та інші мережі для організації зборів на потреби армії, пошуку зниклих осіб та проведення швидких опитувань громадської думки [3]. Контент професійних медіа на цих майданчиках стає більш персоналізованим, журналісти часто виступають від власного імені, ділячись залаштунками професійної діяльності в умовах небезпеки. Це сприяє руйнуванню бар'єра між автором та читачем, перетворюючи журналістику на спільну справу з документації воєнної дійсності, де кожен користувач із мобільним телефоном може стати джерелом важливих новин.

Серед усього різноманіття цифрових каналів особливе місце посіли інформаційні месенджери, які в умовах війни перетворилися на автономні медіасистеми з величезним інструментарієм впливу на маси. Специфіка функціонування таких платформ, як «Телеграм» та «Вайбер», полягає в їхній технічній невибагливості, здатності працювати за низької швидкості інтернету та унікальній швидкості доставки контенту через систему push-сповіщень [15, с. 63]. Телеграм-канали провідних медіа та офіційних осіб сформували новий стандарт споживання інформації, де довгі аналітичні статті поступилися місцем мікротекстам, які супроводжуються короткими відеороликами, картами або фотографічними знімками. Воєнний контент у месенджерах характеризується

максимальним спрощенням синтаксичних структур та високою емоційною насиченістю.

Контентний аналіз конкретних цифрових каналів дозволяє чітко розмежувати підходи професійних медіа та анонімних агрегаторів новин у середовищі телеграму. *Так, аналіз контенту офіційного каналу «Радіо Свобода» демонструє жорстку відданість стандартам: кожне повідомлення супроводжується посиланням на джерело або містить дисклеймер «в умовах війни неможливо оперативно перевірити», а візуальний контент складається виключно з маркованих авторських фото та відео.* Абсолютно іншу контентну модель демонструють великі комерційні телеграм-мережі, на кшталт каналу «Труха Україна» [15, с. 91]. *Контент «Трухи» будується на принципах клікбейту, емоційного нагнітання та використання ексклюзивних кадрів від підписників з місць прильотів (часто без цензурування), де текстовий супровід зводиться до коротких окличних фраз на зразок «Вибухи! Залишайтесь в укриттях!» задля максимального утримання авдиторії.*

Особливу увагу в межах аналізу воєнного медіаконтенту слід приділити його візуальному складнику, оскільки саме фото- та відеоматеріали мають найпотужніший емоційний вплив на глядача. Специфіка сприйняття візуального контенту аудиторією під час війни визначається високим рівнем емпатії та одночасно небезпекою психологічного травмування [29, с. 240]. Зображення зруйнованих будинків, ексгумації тіл чи запеклих боїв стають головними документами епохи, які не потребують перекладу та активно використовуються для привернення уваги міжнародної спільноти. При аналізі такого контенту чітко простежується тенденція до посилення реалізму: журналісти практично відмовилися від художньої постановки на користь фіксації сирої, подекуди шокуючої дійсності.

Водночас сприйняття візуальних матеріалів аудиторією має свої психологічні закономірності, які редакції змушені враховувати при підборі

кадрів. Тривалий вплив жорстокого контенту може викликати у глядачів ефект десенсибілізації, тобто зниження чутливості до чужого болю, або ж навпаки — призвести до глибокої депресії та панічних станів [29, с. 241]. Через це у практиці сучасних ЗМІ з'явився формат обов'язкового попереднього маркування чутливого контенту (наприклад, розмиття зображень загиблих чи попередження про сцени насильства). Візуальний контент у висвітленні війни виконує подвійну функцію – він слугує беззаперечним доказом воєнних злочинів для майбутніх судів і водночас є інструментом збереження історичної пам'яті про трагедію народу.

Прикладом успішної трансформації текстового контенту у воєнний період є текстові трансляції (live-блоги) на сайтах провідних інформаційних агенцій. *Яскравим свідченням цього є щоденні стрічки оновлень, де текстові блоки на кшталт «08:15 – Ракетний удар по житловому кварталу, на місці працюють ДСНС» поєднуються з оперативними фотографіями задимлених руїн та посиланнями на офіційні заяви.* Цей формат поєднує в собі лаконічність повідомлень із соцмереж із надійністю традиційної журналістики, коли кожне речення проходить кілька рівнів перевірки. Аналіз таких стрічок новин показує, що журналісти використовують короткі, рубані фрази, мінімум прикметників та максимум дієслів, що створює відчуття високої напруги та оперативності. У таких текстах практично немає місця для розлогих авторських роздумів, оскільки головну цінність мають сухі факти: час події, місце, кількість постраждалих та офіційні коментарі.

Жанр військового репортажу також зазнав контентних змін, зсуваючись у бік людиноцентричності та мікроісторій. *Зокрема, у репортажних матеріалах з деокупованих територій фокус зміщується на деталі побуту: автори описують, як мешканці готують їжу на багатті біля під'їздів зруйнованих п'ятиповерхівок, або фіксують історію лікаря, який самотужки під обстрілами понад місяць забезпечував роботу сільського медпункту.* Замість масштабних описів

переміщення ліній фронтів, репортери фокусують увагу на долях конкретних людей, наприклад, на історії волонтера, який вивозить тварин із-під вогню. Контент таких матеріалів будується на деталізації побутових дрібниць, які найкраще передають атмосферу війни: звук розірваного снаряда на тлі розмови, тремтіння рук героя чи колір пилу на зруйнованому підвіконні. Такі приклади демонструють, що сучасна журналістика прагне зафіксувати війну не лише через призму сухої статистики, а й через індивідуальний емоційний досвід.

У процесі аналізу контенту медіа чітко виокремлюється проблема мови ворожнечі та визначення меж допустимого в журналістських текстах. *Це проявляється у легітимізації раніше табуйованої лексики, коли навіть в ефірах загальнонаціональних каналів чи на шпальтах видань з'являються цитати з експресивними висловами військових або неологізми на кшталт «рашизм» та «орки».* З одного боку, редакції намагаються дотримуватися професійних стандартів та уникати нецензурної лексики чи образливих етнонімів, з іншого — суспільний запит та емоційне вигорання самих авторів часто призводять до радикалізації медійної мови. Вживання специфічної воєнної термінології та неологізмів стає звичним явищем не лише в соціальних мережах, а й на шпальтах авторитетних видань. Це свідчить про те, що медійний контент є живим організмом, який миттєво вбирає в себе мовні зміни, що відбуваються в суспільстві під впливом історичних потрясінь.

Системне дослідження обраних мас-медіа дозволяє зробити висновок, що сучасний український медіаконтент є унікальним сплавом патріотичного служіння та професійного обов’язку. Попри технічні труднощі, загрози життю та фінансову кризу в галузі, редакціям удалося створити стійку інформаційну екосистему, яка задовольняє базові потреби суспільства в безпеці та знаннях. Марафон «Єдині новини» виконав свою консолідаційну роль на початковому етапі, тоді як соціальні мережі та месенджери забезпечили безпрецедентну горизонтальну комунікацію. Візуальні та текстові формати подачі матеріалу

еволюціонували в бік максимальної документальності, що дозволяє фіксувати правду про війну без прикрас та маніпуляцій.

Отримані результати контент-аналізу відкривають перспективу для подальших наукових розвідок у сфері трансформації масових комунікацій під час глобальних криз. Досвід, здобутий вітчизняними журналістами, фотокореспондентами та телевізійниками, безперечно, увійде до підручників із воєнної журналістики в усьому світі. Головним уроком цього періоду є розуміння того, що якість контенту визначається не складністю його технічного виконання, а ступенем його правдивості, утилітарності та поваги до своєї аудиторії. Медіасистема продовжує видозмінюватися, шукаючи нові баланси між свободою слова та вимогами національної безпеки в умовах затяжного протистояння.

2.3. Проблеми достовірності інформації, фейків та пропаганди

Еволюція сучасного інформаційного простору в умовах збройних конфліктів XXI століття продемонструвала, що інформація перетворилася на повноцінну зброю, здатну безпосередньо впливати на перебіг бойових дій та стратегічні рішення уряду. Проблема дезінформації, системного тиражування фейків та агресивного маніпулювання масовою свідомістю набуває особливої гостроти, коли мова йде про екзистенційне протистояння держав. Медіа у такий період перестають бути виключно ретрансляторами подій, натомість стаючи полем запеклих психологічних операцій, де об'єктивна істина часто свідомо підміняється сконструйованими симулякрами. Розуміння природи цих деструктивних впливів вимагає від дослідників глибокого аналізу історичного коріння пропаганди, сучасних технологій її поширення та інструментів захисту когнітивної стійкості суспільства.

Історична ретроспектива свідчить, що прагнення контролювати розум і емоції населення під час воєн не є продуктом виключно цифрової епохи, а має тривалу генезу. Державні інститути завжди розглядали ідеологічний вплив як

невіддільну частину воєнної машини, спрямовану на деморалізацію ворога та мобілізацію власного тилу. Пропаганда у своїй історичній еволюції пройшла шлях від плакатів та радіомовлення до складних алгоритмічних систем, проте її базова суть залишається незмінною – послаблення волі супротивника до спротиву та виправдання власних агресивних дій через конструювання образу ворога. Маніпуляція колективними міфами та апеляція до базових страхів є класичними інструментами, які століттями відточувалися урядами для досягнення геополітичних цілей.

У сучасну епоху, яку дослідники характеризують як період високотехнологічних гібридних воєн, інформаційний складник набуває абсолютної домінантності. Журналістика змушена функціонувати в умовах, коли межа між традиційним інформуванням та навмисною дезінформацією стає майже непомітною через використання новітніх комунікаційних платформ. Сучасне воєнне протистояння розгортається не лише на фізичному полі бою, а й у когнітивному вимірі, де метою атак є критичне мислення громадян та їхня здатність до адекватної оцінки реальності. Професійні медійні стандарти піддаються серйозній деформації під тиском військової цензури, з одного боку, та необхідності протидіяти ворожим психологічним інтервенціям – з іншого.

Основним інструментом деструктивного впливу в кризових медіатекстах стають витончені лінгвістичні та психологічні маніпуляції, спрямовані на блокування раціонального сприйняття інформації аудиторією. Автори таких текстів свідомо використовують специфічні лексичні одиниці, емоційно забарвлені метафори та викривлені причинно-наслідкові зв’язки для створення штучного відчуття паніки або, навпаки, необґрунтованого заспокоєння. Конструювання кризового наративу будується на експлуатації травматичного досвіду суспільства, коли реальні факти змішуються з вигадками в таких пропорціях, що пересічний споживач контенту втрачає орієнтири. Специфіка цих

засобів полягає в їхній прихованості, адже маніпулятивний текст зовні мімікрує під об’єктивну аналітику чи оперативну новину [6].

Особливого розмаху протистояння досягає в цифровому середовищі, де пропаганда та контрпропаганда набувають ознак мережевої структури з використанням армій ботів, штучного інтелекту та таргетифікованих інформаційних ударів. Досвід повномасштабної російсько-української війни унаочнив, як цифрові платформи перетворюються на плацдарми для системного знецінення державних інститутів, поширення панічних настроїв та розколу суспільства. Контрпропагандистська діяльність у цих умовах вимагає не просто симетричних відповідей, а випереджальних стратегій, створення якісного альтернативного контенту та розбудови мереж офіційного інформування. Цифрове середовище стирає географічні кордони, дозволяючи ворожим наративам проникати безпосередньо в мобільні пристрої громадян, що робить інформаційну оборону не менш важливою за кібербезпеку [14].

Найбільш уразливим сегментом сучасного медіапростору виявилися соціальні мережі, де відсутність жорсткої премодерації контенту та гонитва за швидкістю публікацій створили ідеальні умови для розповсюдження фейків. Проблема дезінформації на таких платформах ускладнюється тим, що алгоритми рекомендацій самостійно піднімають у топ найбільш емоційні, а отже, часто неправдиві повідомлення. Методи виявлення таких загроз вимагають поєднання автоматизованого моніторингу мереж із ручною експертною оцінкою, оскільки фейки воєнного часу часто маскуються під повідомлення від «очевидців» чи «інсайдерів» із зони бойових дій. Нейтралізація дезінформації у соціальних мережах є тривалим процесом, який включає не лише блокування шкідливих ресурсів, а й насичення платформ оперативними, верифікованими даними від офіційних джерел.

В умовах інтенсивного воєнного протистояння критично важливого значення набуває системна медіаграмотність населення та впровадження

інституціоналізованого фактчекінгу як щоденної практики. Перевірка фактів перетворюється з суто журналістського стандарту на базову навичку виживання в агресивному інформаційному оточенні, де ціною довіри до фейку може стати людське життя. Журналісти та медіаексперти змушені розробляти експресметодики верифікації фото- та відеоматеріалів, геолокації місць зйомки та аналізу метаданих файлів, щоб оперативно спростовувати вкиди. Медіаграмотність у часи війни перестає бути теоретичною дисципліною, трансформуючись у практичні алгоритми гігієни споживання новин [9, с. 74].

Український досвід протидії дезінформації сформував унікальну самобутню систему фактчекінгу, де провідну роль відіграють незалежні громадянські та журналістські ініціативи. Організації, такі як «StopFake» та «По той бік новин», виробили специфічні інструменти деконструювання міфів, які базуються на відкритих даних (OSINT), залученні профільних експертів та детальному роз'ясненні механізмів створення конкретного фейку. Контент цих ресурсів орієнтований на широку аудиторію, тому спростування подаються у доступній, наочній формі, часто з візуальними порівняннями «оригінал — підробка». Специфіка вітчизняного фактчекінгу полягає в його багатозадачності: експерти не лише маркують брехню, а й аналізують довгострокові стратегії ворожого впливу, допомагаючи суспільству виробляти імунітет до інформаційних маніпуляцій.

Аналіз контенту спростованих фейків дозволяє класифікувати їх за рівнем загрози та методами конструювання. Найбільш небезпечними є так звані «комбіновані фейки», де реальна подія чи документ обростають вигаданими деталями або супроводжуються сфабрикованими аудіозаписами та відеодіпфейками. Створення таких матеріалів вимагає значних ресурсів і часто координується спецслужбами країни-агресора для зриву мобілізаційних заходів, дискредитації волонтерського руху чи створення конфліктів між військовим та політичним керівництвом. Журналістське середовище змушене постійно

вдосконалювати технічні засоби аналізу, щоб відрізнити штучно згенерований контент від реальних зйомок.

Важливою проблемою у сфері забезпечення достовірності інформації є феномен «інформаційного вакууму», який природно виникає через безпекові обмеження Генерального штабу на поширення даних про хід військових операцій. Відсутність офіційних коментарів протягом певного часу створює сприятливий ґрунт для появи чуток та ворожих інформаційних вкидів, які намагаються заповнити цю порожнечу. Редакції професійних медіа у таких випадках змушені проводити роз'яснювальну роботу з аудиторією, пояснюючи причини мовчання та закликаючи дотримуватися інформаційної тиші. Це вимагає високого рівня професійної відповідальності, адже бажання отримати високі перегляди за рахунок ексклюзивних, але неперевірених деталей із фронту може зашкодити безпеці військових.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що захист інформаційного простору від фейків та пропаганди є спільною відповідальністю державних інституцій, професійної медіаспільноти та кожного окремого громадянина. В умовах тотальної інформаційної війни традиційні методи фільтрації контенту потребують постійної модернізації та адаптації до мінливих технологічних реалій. Поєднання зусиль незалежних фактчекерських організацій, підвищення загального рівня медіаграмотності населення та жорстке дотримання журналістських стандартів верифікації є єдиним надійним механізмом збереження когнітивного суверенітету суспільства. Досвід, здобутий під час поточного конфлікту, демонструє, що перемога в інформаційній сфері досягається не кількістю створених наративів, а системною цінністю правди та довірою аудиторії до верифікованого слова.

2.4. Вплив способів подачі інформації на аудиторію

Питання специфіки сприйняття та глибинного впливу медіатекстів на масову свідомість в умовах тривалого військового протистояння посідає одне з центральних місць у сучасних соціогуманітарних дослідженнях. Способи, формати та стилістичні конотації, які обирають редакції для трансляції новин із зони бойових дій, перестають бути виключно технічними характеристиками журналістської майстерності. Вони перетворюються на потужні тригери, здатні моделювати психоемоційний стан мільйонів людей, визначати рівень їхньої суспільної згуртованості або, навпаки, провокувати паніку й апатію. Вивчення цього складного зворотного зв'язку між автором контенту та його реципієнтом дозволяє зрозуміти, як функціонує суспільство в моменти критичного напруження та де пролягає межа між необхідним інформуванням і когнітивним перевантаженням.

Теоретичне осмислення означеної проблематики потребує детального розбору психологічних механізмів, які активізуються у психіці індивіда під впливом специфічного воєнного медіаконтенту. Масова свідомість у період екзистенційної кризи стає надзвичайно сенситивною, схильною до швидкої полярності оцінок та емоційного зараження, що значно посилює відповідальність журналістів. Постійний демонстративний опис трагічних подій, натуралістичні деталі руйнувань та вербальна експресія авторів запускають механізми перманентного стресу, який може трансформуватися у колективну психологічну травму. Водночас виважена, конструктивна подача матеріалу, яка орієнтує на пошук рішень та фіксує акти взаємодопомоги, здатна виконувати терапевтичну роль, стабілізуючи суспільні настрої [12, с. 8].

Важливим чинником, що визначає глибину психологічного впливу медіа, є баланс між раціональним та емоційним складниками інформаційного повідомлення. Коли новинна стрічка перенасичується суто емоційними тригерами, у читача блокується здатність до критичного аналізу, і він починає

реагувати на події на рівні базових інстинктів самозбереження або агресії [18]. Особливо чітко це простежується під час аналізу візуального контенту чи коротких емоційних дописів у соціальних мережах, де коментарі авторів свідомо апелюють до почуття провини, страху чи гніву. Здоровий медійний ландшафт воєнного часу має будуватися на засадах психологічної безпеки, де оперативність не суперечить етиці, а емпатія до жертв агресії не перетворюється на інструмент свідомого нагнітання істерії.

Паралельно із психологічними трансформаціями в українському суспільстві відбулися фундаментальні зрушення в самій культурі медіаспоживання, яка адаптувалася до викликів тривалого збройного конфлікту. На початковому етапі кризи більшість громадян демонстрували хаотичну, неконтрольовану медіаповедінку, що виражалося у прагненні щохвилинно перевіряти стрічки новин і призводило до гострого інформаційного перевантаження. Постійне перебування у токсичному новинному полі виснажувало когнітивні ресурси людей, знижувало їхню працездатність та посилювало тривожність. Проте з часом спостерігається еволюційний перехід від хаосу до формування свідомих стратегій медійної саморегуляції та вироблення індивідуальної стійкості до медіастресу [17, с. 87].

Ця трансформація культури споживання виявилася у формуванні так званої «інформаційної гігієни», коли користувачі почали свідомо обмежувати коло джерел, відмовлятися від анонімних платформ та дозувати час перебування в мережі. Суспільство поступово навчилося розрізняти емоційні маніпуляції від сухої фіксації фактів, висуваючи запит на якісну, верифіковану аналітику та офіційні зведення [17, с. 98]. Медіаспоживання в Україні пройшло шлях від панічного поглинання будь-яких чуток до розбудови когнітивного імунітету, де критичне мислення та емоційна стійкість стають головними інструментами протидії зовнішнім інформаційним інтервенціям. Цей досвід свідчить про

дорослішання аудиторії, яка вчиться жити в умовах затяжної війни, не втрачаючи психологічної стабільності.

Спосіб подачі інформації безпосередньо впливає на формування тривалих суспільних стереотипів та уявлень про хід війни. Наприклад, використання у текстах виключно переможних, подекуди надміру оптимістичних наративів на початкових етапах створювало у частині суспільства ілюзію швидкого завершення конфлікту. Коли ж реальність на фронті виявлялася набагато складнішою, аудиторія переживала глибоке розчарування, що призводило до падіння довіри до офіційних джерел та професійних медіа. Саме тому збалансована, чесна, хоч і жорстка подача інформації, яка готує суспільство до довготривалої боротьби, виявляється набагато ефективнішою для збереження внутрішньої стабільності держави.

Аналіз реакцій авдиторії на різні медійні формати показує, що довгі аналітичні тексти та документальні фільми мають абсолютно інший вектор впливу, ніж короткі повідомлення в месенджерах. Якщо мікротексти у Telegram стимулюють швидку емоційну реакцію та вимагають миттєвої дії, то розлогі журналістські матеріали сприяють рефлексії, допомагають інтегрувати воєнний досвід у загальну картину життя та знижують рівень екзистенційного страху. Сучасна людина змушена балансувати між цими двома режимами сприйняття, де перший забезпечує базову безпеку та орієнтацію в просторі, а другий – зберігає ментальне здоров’я та здатність до стратегічного планування.

Окремою проблемою є вплив способів подачі новин на людей, які перебувають безпосередньо в зоні бойових дій, та тих, хто перебуває у відносному тилу чи за кордоном. Для фронтової аудиторії медійний контент часто виглядає відірваним від реальності, якщо він занадто патетичний або згладжує гострі кути, що викликає роздратування та відчуття відчуженості. Водночас для тилової аудиторії надмірно деталізовані описи жахів війни без належного аналітичного чи терапевтичного супроводу можуть стати причиною розвитку

синдрому провини вцілілого. Редакції змушені враховувати цю глибоку сегментацію своїх читачів, намагаючись створювати інклюзивний контент, який об'єднує різні групи суспільства навколо спільних цінностей.

У контексті психологічного впливу особливе значення має мова, якою медіа описують ворога та власні сили оборони. Формування чітких, зрозумілих маркерів та відмова від розмитих формулювань допомагають аудиторії структурувати свій внутрішній світ, де кожне явище отримує однозначну оцінку. Проте журналістам важливо уникати мови дегуманізації, яка у довгостроковій перспективі виснажує саму людину, руйнуючи її моральні орієнтири. Фокусування на героїзмі, професіоналізмі та людяності власних воїнів виявляється більш конструктивним методом підтримки бойового духу, оскільки воно базується на любові до свого, а не лише на ненависті до чужого.

Резюмуючи, можна стверджувати, що способи подачі інформації під час війни є вирішальним інструментом управління суспільними ресурсами та ментальним здоров'ям нації. Відповідальна журналістика воєнного часу має функціонувати як точний хірургічний інструмент, де кожне слово аналізується через призму його потенційного впливу на психіку читача. Перехід української аудиторії від інформаційної залежності та паніки до усвідомленої стійкості став результатом не лише адаптації психіки до стресу, а й якісної еволюції самих медіа, які навчилися говорити з народом мовою поваги та правди. Подальші дослідження у цій сфері дозволять детальніше описати феномен когнітивної самооборони, який став одним із наріжних каменів загальнонаціонального спротиву.

2.5. Практичні рекомендації щодо вдосконалення подачі інформації журналістами

На основі комплексного аналізу функціонування медіапростору в умовах тривалого збройного конфлікту, специфіки протидії дезінформації та особливостей психоемоційного сприйняття контенту аудиторією, стає можливим сформулювати цілісну систему прикладних рекомендацій для оптимізації професійної діяльності журналістів. Ключовим вектором модернізації медійної практики має стати перехід від реактивного інформування, яке лише наздоганяє події та реагує на ворожі вкиди, до проактивного моделювання безпечного інформаційного середовища. Редакціям необхідно усвідомити, що в часи екзистенційних криз якість та форма подачі матеріалу є не просто складниками конкурентоспроможності медіа, а безпосередніми чинниками підтримання національної безпеки та збереження ментального здоров'я суспільства.

Насамперед медійним структурам слід радикально перебудувати підходи до верифікації першоджерел, запровадивши обов’язкові протоколи внутрішнього експрес-фактчекінгу перед випуском будь-якого матеріалу в ефір чи на стрічку новин. У ситуаціях, коли безпекові обмеження офіційних відомств створюють тимчасовий інформаційний вакуум, журналісти мають не заповнювати його чутками чи повідомленнями з анонімних мережевих каналів, а проводити роз'яснювальну роботу, пояснюючи аудиторії логіку «інформаційної тиші». Важливо виробити чіткі стандарти роботи з OSINT-інструментами (розвідка на основі відкритих даних) для перевірки автентичності користувацького контенту, оскільки сфабриковані свідчення «очевидців» з місця подій залишаються одним із найпопулярніших інструментів деструктивного маніпулятивного впливу.

З метою мінімізації психологічного травмування населення та подолання явища гострого інформаційного перевантаження, редакціям рекомендується впроваджувати принципи «конструктивної журналістики» та журналістики рішень (solutions journalism). Це передбачає, що опис трагічних подій, руйнувань

чи втрат не повинен залишатися ізольованим емоційним тригером, який заганяє читача у стан апатії та безпорадності. Будь-який критичний матеріал має обов'язково доповнюватися прагматичним контекстом: інформацією про заходи з ліквідації наслідків, алгоритмами дій для постраждалих, контактами служб допомоги або прикладами суспільної солідарності та взаємодопомоги. Такий баланс дозволяє зберегти раціональне сприйняття дійсності та трансформувати первинний стрес аудиторії у конструктивну дію.

Важливим кроком є перегляд мовної та стилістичної політики видань, що вимагає від авторів суворого контролю над використанням емоційно забарвленої лексики, метафор та сенсаційних заголовків, які штучно нагнітають паніку. Журналістам варто уникати патетики та надмірного, необґрунтованого оптимізму, які у довгостроковій перспективі виснажують психологічний ресурс громадян та руйнують довіру до професійних медіа у разі погіршення ситуації.

Чесна, виважена, фактологічно точна та спокійна подача навіть найважчих новин допомагає аудиторії адаптуватися до тривалого протистояння, формуючи тривалу ментальну стійкість замість короткочасних сплесків емоцій. Водночас у висвітленні дій власних сил оборони фокус має зміщуватися з абстрактного героїзму на підкреслення професіоналізму, системності та збереження людяності.

Зважаючи на глибоку сегментацію сучасної аудиторії, редакціям необхідно диференціювати формати подачі інформації залежно від специфіки платформ поширення та цільових груп. Для швидких каналів комунікації, таких як месенджери, де домінує мікротекст, слід розробити лаконічні, чіткі шаблони повідомлень, які виключають подвійне трактування та містять виключно перевірені факти з посиланням на офіційні структури. Натомість на сайтах та в аналітичних програмах варто збільшувати частку розлогих, деталізованих матеріалів (longreads) та документальних форматів, які допомагають споживачеві інтегрувати окремі фрагменти новин у цілісну картину світу та знижують рівень

екзистенційної тривожності. Окрему увагу слід приділити адаптації контенту для військовослужбовців на передовій, тилових жителів та біженців за кордоном, уникаючи мови відчуження та згладжування гострих суспільних протиріч.

Наостанок, професійна медіаспільнота має взяти на себе функцію активного просвітництва у сфері підвищення медіаграмотності та популяризації інформаційної гігієни серед своїх читачів. Редакціям доцільно регулярно публікувати матеріали, які у доступній та наочній формі деконструюють технології створення фейків, пояснюють роботу алгоритмів соціальних мереж та застерігають від споживання контенту з маніпулятивних джерел. Впровадження цих практичних рекомендацій у щоденну роботу журналістських колективів дозволить не лише захистити суспільство від ворожих психологічних інтервенцій, а й виведе культуру вітчизняного медіаспоживання на якісно новий рівень свідомої стійкості.

ВИСНОВКИ

Проведене комплексне дослідження особливостей, методів та форматів подачі інформації журналістами в умовах воєнного стану дозволило сформулювати низку логічних та науково обґрунтованих узагальнень, які безпосередньо відповідають поставленим у роботі завданням:

1. Теоретико-професійні основи та роль медіа під час війни. З'ясовано, що за умов воєнного стану суттєво трансформується сама філософія медійної діяльності. Журналістика перестає бути виключно інструментом відстороненої ретрансляції фактів, інтегруючись у загальну оборонну архітектуру та систему інформаційної безпеки держави. Ключовими функціями засобів масової комунікації стають мобілізаційна, інтегруюча, захисна та документувальна. Правовий режим воєнного стану, державна інформаційна політика та вимоги збереження військової таємниці накладають легітимні й об'єктивно зумовлені рамки на свободу слова, що вимагає від медійників високого рівня громадянської відповідальності та патріотичного консенсусу.

2. Трансформація класичних журналістських стандартів. Науковий аналіз підтвердив, що професійні стандарти в кризовий період проходять через вимушене функціональне переформатування. Найбільших деформацій зазнає стандарт балансу думок, оскільки надання медійного майданчика країніагресору втрачає професійний сенс і прирівнюється до ретрансляції ворожих інформаційно-психологічних операцій. Принцип оперативності свідомо приноситься в жертву принципу безпеки та збереження людських життів («не нашкодь»), зумовлюючи впровадження часового ембарго на чутливі дані. Модернізований стандарт об'єктивності вимагає від журналіста-громадянина утримання балансу між висвітленням реальних масштабів трагедії та збереженням у тексті простору для конструктивного суспільного оптимізму.

3. Практичні методи, формати та проблеми верифікації даних. Установлено, що сучасний воєнний медіапростір характеризується стрімкою конвергенцією та зміною каналів споживання інформації в бік цифрових платформ (соціальних мереж та месенджерів). Це спровокувало процеси гібридизації жанрів, інтенсивний розвиток мультимедійного репортажу та інтеграцію в роботу редакцій інструментів OSINT-розслідувань. Своєю чергою, відсутність премодерації в мережевому середовищі актуалізувала проблеми системної дезінформації, пропаганди та тиражування фейків. Головним викликом для журналістів у цих умовах стало виконання ролі «санітарного кордону» та верифікатора реальності за допомогою багаторівневих систем перевірки фактів перед їх публікацією.

4. Психологічний вплив медіаконтенту на аудиторію. Виявлено, що формати та способи подачі інформації мають безпосередній когнітивний та психоемоційний вплив на масову свідомість. Перенасичення новинної стрічки надміру емоційними тригерами, мовою дегуманізації та натуралістичними деталями руйнувань веде до колективної ретравматизації, паніки або апатії суспільства. Водночас виважений, раціональний та фактоцентричний стиль викладу виконує терапевтичну функцію. Дослідження зафіксувало еволюційну трансформацію культури медіаспоживання в Україні: від первинного хаотичного поглинання новин та гострого інформаційного перевантаження до формування стратегій індивідуальної інформаційної гігієни та когнітивної стійкості соціуму.

5. Практичні рекомендації щодо вдосконалення журналістської діяльності. На основі результатів дослідження змодельовано систему прикладних рекомендацій для медійних структур. Наголошено на необхідності впровадження принципів «журналістики рішень», де описи кризових ситуацій обов'язково супроводжуються алгоритмами дій чи прикладами солідарності. Рекомендовано диференціювати формати контенту (лаконічні перевірені мікротексти для месенджерів та аналітичні лонгріди для сайтів), уникати клікбейту, утримувати

мовний контроль і здійснювати регулярне медійне просвітництво аудиторії задля підвищення її загальної медіаграмотності.

Загалом, проведене дослідження доводить, що перемога в інформаційній сфері під час війни забезпечується не агресивним симетричним копіюванням методів ворога, а системною цінністю верифікованої правди, збереженням професійних орієнтирів та взаємною довірою між медіа й суспільством. Досвід, здобутий українськими журналістами, формує принципово нову, унікальну парадигму кризових комунікацій для всього світового наукового та професійного дискурсу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Академія української преси. URL: https://www.facebook.com/aupfoundation/posts/pfbid0y6Jkwp3Z6kT1RcBzJj1PCPZktLfZSseP9QqcYFLXqTAWDnU6JvV1RsATqEPMBdzkl (дата звернення: 18.01.2026).

2. Богачук І. М.Жанри журналістики: навч.-метод. посіб. Вінниця : ФОП Корзун Д. Ю., 2025. 156 с. URL: https://vspu.net/monographs/index.php/monographs/article/view/9/9. (дата звернення: 14.02.2026).

3. Війна через об'єктив: історія Микити Шандиби, колишнього пресофіцера, а нині військового кореспондента. *Національна спілка журналістів України.* URL: https://nsju.org/novini/ vijna-cherez-obyektyv-istoriya-mykytyshandyby-kolyshnogo-presoficzera-a-nyni-vijskovogo-korespondenta/ (дата звернення: 14.01.2026).

4. Військова журналістика. український аспект: становлення української військової журналістики; місце військової журналістики у медіапросторі в період воєнного стану; правові підстави діяльності військових журналістів під час воєнних дій / уклад.: Копотун І. М., Коропатнік І. М., Микитюк М. А., Павлюк О. О., Пасіка С. П., Пєтков С. В. Київ : ВД «Професіонал», 2023. 676 с.

5. Владимиров В. М. Вступ до журналістики: навч. посіб. Київ : НАУ, 2015. 284 с.

6. Воєнний кореспондент Костянтин Мельников: «Не говорити про війну, коли йде війна, – злочин для журналіста». *Національна спілка журналістів України.* URL: https://nsju.org/publikaczi%D1%97/vijskovyj-korespondentkostyantyn-melnykov-ne-govoryty-pro-vijnu-koly-jde-vijna-zlochyn-dlyazhurnalista/ (дата звернення: 14.01.2026).

7. Воєнним кореспондентам передали п'ять детекторів дронів: ініціатива НСЖУ та українського виробника. *Національна спілка журналістів України*.

URL: https://nsju.org/novini/nszhu-peredalavoyenkoram-pyat-detektoriv-droniv-uvidpovid-na-novu-zagrozu-z-neba/. (дата звернення: 25.12.2025).

8. Гадзинська І., Хоменок О. Як українські журналісти розслідують воєнні злочини на окупованих територіях. *Global Investigative Journalism Network*. URL: https://gijn.org/ua/istorii/ak-ukrainski-zurnalisti-rozsliduut-voenni-zlocini-naokupovanih-teritoriah/ (дата звернення: 20.01.2026).

9. Гід журналіста : зб. навч. матеріалів, складена за фр. методикою вдоскон. працівників ЗМІ / упоряд. і адаптація А. Лазарєва; ред. С. Таран; Інститут масової інформації (Київ), Центр підготовки й вдосконалення журналістів (Париж). 2.вид., оновл. Київ : [б.в.], 2003. 123 с.

10. Дубінка М. М. Психолого-педагогічні умови забезпечення ефективності міжособистісного спілкування. *Рідна школа*. 2007. № 4 (927). С. 33-36.

11. Дяченко М. Д. Жанрові трансформації інтерв'ю в регіональній пресі 70- 90-х рр. хх ст. *Держава та регіони. Серія : Соціальні комунікації*. Запоріжжя: Класичний приватний ун-т, 2010. № 1. С. 125-129.

12. Етичні засади роботи журналіста: західний досвід. Київ : ІМІ, МО захисту свободи слова «Репортери без кордонів», 2002. 80 с.

13. Жадько В. О. Журналістика та основи редакторської майстерності : навч. посіб. Київ : Знання, 2012. 271 с.

14. Залізецька С. Ми їдемо – над нами вже летять російські дрони, за нами стежать. *Національна спілка журналістів України*. URL: http://nsju.dp.ua/svitlana-zalizetska-yidemo-nad-namy-vzhe-letyat-dronyza-namystezhat.html (дата звернення: 14.01.2026).

15. Каппон Р. Дж. Настанови журналістам Ассошейтед Пресе: Професійний порадник / пер. з англ. А. Іщенка. Київ : КД «Києво-Могилянська академія», 2005. 158 с.

16. Кость С. Журналістика і війна : навч. посіб. Львів : ЛНУ імені. Івана Франка, 2016. 414 с.

17. Кривошея Г. Журналістика: поняття, терміни. Київ : Київський міжнародний ун-т., 2005.102с.

18. Ми там, де ви, ми завжди з вами: Генштаб ЗСУ про співпрацю з НСЖУ. *Національна спілка журналістів України*. URL: https://www.facebook.com/nsju.org/posts/pfbid02qwraue8BhhkLdaSgFX3GXRr8mCVa1UYwCejQMkTgyDJsUp7uoCMUHJVi9vAhGL7rl. (дата звернення: 22.01.2026).

19. Михайлин І. Л. Основи журналістики: підручник. 5-те вид., перероб та доп. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 496 с.

20. Не мішень: необхідно посилювати безпеку журналістів, які висвітлюють конфлікти. *Офіс Ради Європи в Україні*. URL: https://www.coe.int/uk/web/kyiv//not-a-target-the-need-to-reinforce-the-safety-ofjournalists-covering-conflicts (дата звернення: 24.12.2025).

21. Посібник з медіаграмотності та застосування професійних стандартів для сфери медіа. *ОБСЄ*. URL: https://www.osce.org/sites/default/files/f/documents/c/e/600310.pdf (дата звернення: 28.12.2025).

22. Приступенко, Т. О. Теорія журналістики: етичні та правові засади діялыюсті засобів масової інформації : навч. посіб. Київ : Інститут журналістики, 2004. 375 с.

23. Сазонова Ю. О. Внутрішньожанрові типи інтсрв'ю в спортивній клубній пресі (на прикладі журналу «Шахтёр»). *Держава та регіони. Серія : Соціальні комунікації*. Запоріжжя : Класичний приватний унт., 2013. № 2. С. 106-111.

24. Салліван С., Вулті Дж., Вест Дж. Звітування заради змін: посібник для місцевих журналістів у кризових районах. *Інститут звітності про війну та мир*. Вашингтон, 2004. С. 241-249.

25. Сахарова О. В. Жанр інтерв'ю як спосіб вияву мовної особливості. *Стиль і текст* : науковий збірник / за ред. В. В. Різуна ; Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка. Київ, 2012. Вип. 13. С. 116-121.

26. Сорока Ю. Журналісти на війні. Документальні дослідження, хронікальний літопис, аналітика. Харків : Фоліо, 2022. 448 с.

27. У момент поранення журналіст Дмитро Євчин був у бронежилеті з яскравим написом «Press». *Національна спілка журналістів України*. URL: https://www.facebook.com/nsju.org/posts/pfbid0y2RpXcQCp1Xm3BSyeZfYMLLbivKs6CS4PcxMWDTQQCdSTsUdVfFhXLJqtT34qaqyl (дата звернення: 14.01.2026).

28. Шаповал Ю. Феномен журналістики: проблеми теорії : монографія. Рівне : РВП «Роса», 2005. 248 с.

29. Ярмоленко Я. Ю. Універсальність інтерв'ю. *Наукові записки Інституту журналістики* / за ред. В. В. Різуна; КНУ імені Тараса Шевченка. Київ, 2010. Т. 39. С. 239-242.

ДОДАТОК А

Рекомендації для журналістів під час війни

Декларація академічної

доброчесності здобувача ступеня

вищої освіти ЗНУ

Я, Каспаріді Крістіна Станіславівна, студентка 4 курсу, заочної форми навчання, факультету журналістики, спеціальність 061 журналістика, адреса електронної пошти kasparidi.kristina@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему « Особливості подачі інформації журналістом під час війни» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена;
- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;
- згоден на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-систем, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата_____ Підпис_____ ПІБ (студент) Каспаріді К.С.

Дата_____ Підпис_____ ПІБ (керівник проєкту) Костюк Ю.В.

ABSTRACT

Bachelor's Qualification Thesis Topic: "Peculiarities of Information Delivery by a Journalist During Wartime"

Main body volume: 60 pages

Number of sources used: 29

Purpose of the work – a comprehensive theoretical analysis and practical study of the specifics, methods, and formats of information delivery by journalists in wartime conditions, as well as the identification of the impact of the transformation of professional standards on the quality of content and its perception by the audience, with the aim of developing recommendations for improving media activity.

To achieve this purpose, the following tasks were set:

1. To characterize the theoretical and professional foundations of journalistic activity under martial law, to define the role of modern media in ensuring information security and implementing state information policy, and to outline the ethical aspects of media work in crisis situations.
2. To analyze the transformation of classical journalistic standards in wartime conditions and to highlight the specifics of their observance under legal restrictions.
3. To study practical methods, forms, and genre formats of information delivery in various types of media (news, reports, telethons, social networks), identifying key problems of data verification, countering fakes, and hostile propaganda.
4. To assess the nature and peculiarities of the influence of different ways of presenting informational material on the mass audience and, based on the obtained results, to formulate practical recommendations for increasing the efficiency and safety of journalists' work.

Object of research – journalistic activity and the functioning of mass media under martial law.

Subject of research – content-related, structural-genre, ethical, and technological peculiarities of information delivery in modern Ukrainian media during wartime.

Formal and substantive characteristics of the project.

The project is devoted to the study of how journalists should deliver information in wartime conditions. The work examines the main requirements for war journalism: accuracy, fact-checking, neutrality, ethics, avoidance of panic and disclosure of dangerous data. Particular attention is paid to the role of journalists in countering fakes and propaganda. The influence of media on society during military actions is also analyzed.

Keywords: journalism, martial law, information delivery, mass media, media content